

Tekst 18. Homo Religiosus: Het Christendom (54 p.).

Deze tekst werd bijgewerkt op 19/11/24.

Klik op het hoofdstuk dat je wil lezen.

Inhoud

1. Inleiding.....	2
2. Inleiding tot het christendom.....	3
3. De God van de Bijbel.....	6
4. Bijbels dynamisme	8
5. De ethiek van de Bijbel.....	10
6. Het vlees, Bijbels gezien.....	12
7. Zoals het was, ... zo zal het ook zijn.....	14
8. Het nieuwe verbond.....	16
9. De individuele verantwoordelijkheid volgens Ezechiël.....	18
10. “Vertrouw niet elke geest maar onderzoek de geesten”.....	20
11. Het geheim en zijn onthulling.....	22
12. God spreekt tot de mens.....	25
13. Een goede herder voltrekt tegenstrijdige keuzes.....	27
14. Bidden als intiem contact met God.....	29
15. De betekenis van het doopsel.....	31
16. Het mysterie van Christus.....	33
17. De Eucharistie.....	35
18. De sjeol: machtig maar ook uitputtend.....	36
19. De hoogmoed, belicht vanuit de wijsheid.....	39
20. Een dodenoproepster.....	41
21. De Verrijzenis, voor en na Jezus.....	43
22. Het heilige, fijnstoffelijk gezien.....	45
23. Het fijnstoffelijke en het geestelijke lichaam.....	47
24. De rots van onbegrip.....	50
25. De individualisering van de religie.....	52

1. Inleiding

De Heilige Drie-eenheid,

De Heilige Drie-eenheid, centrum van het Bijbelse leven, is ons in onze dagelijkse zorgen zeer nabij. Zij staat klaar - ook al vragen we nog helemaal niets - om tussen te komen in het oplossen van onze problemen. Dat is de overtuiging, eigen aan de volgende bladzijden. In de Bijbel vinden we bij herhaling de uitdrukking: "God raadplegen". Het leven kan inderdaad gedefinieerd worden als een geheel van problemen, die om een oplossing vragen. Doch wij missen, soms op een opvallende wijze, de noodzakelijke en voldoende gegevens. God de Vader, de Zoon en de heilige Geest echter kennen ze wel. Zo zijn wij nooit alleen. Zelfs al zouden we door iedereen verlaten zijn, dan nog kunnen wij Hem rechtstreeks contacteren. Daarin ligt de kracht van het gebed.

De Bijbel.

Men kan de Bijbel vanuit historisch oogpunt bestuderen. De moderne en postmoderne wetenschap doet het voortdurend. Maar men kan er zich echter ook in verdiepen door er zich in in te leven en er de dragende ideeën van te zoeken. De hier volgende uittreksels, trekken zulke basisideeën bloot. Men zal, doorheen de lectuur ervan, merken dat zij een logisch samenhangend geheel vormen. Inderdaad, vertrekkend van een beperkt aantal intuïties, zoals b.v. het koppel 'vlees/ geest', begrijpt men beter heel wat Bijbelse teksten.

Een voorbeeld. Het laatste hier aangehaalde uittreksel zal het fijnstoffelijke lichaam behandelen. Van daaruit begrijpt men gemakkelijker de kerkvaders, die in de eerste eeuwen van het christendom haar basisbegrippen hebben gedefinieerd, wanneer ze trachtten de maagdelijkheid van Maria als moeder Gods, uit te leggen.

Maagdelijkheid.

het betekent dat de moederschoot van Maria uitsluitend en alleen bestemd is om de Zoon te dragen. Kritieken betreffende de maagdelijkheid situeren zich allen buiten de Bijbelse vooropstellingen. Zo kan men bijvoorbeeld het bestaan van een fijnstoffelijk lichaam verwerpen, en dit zonder voldoende reden, ja soms zonder ook maar iets van fijnstoffelijkheid af te weten. Zo incarneerde de Zoon, tweede persoon van de Heilige Drie-eenheid, in Maria's schoot, in de vorm van een subtiel lichaam, een lichaam dat aan de basis ligt van het biologische lichaam. Bij de geboorte echter, wordt het biologische lichaam van Jezus fijnstoffelijk en gaat zonder

probleem door het maagdevlies, om nadien weer een biologisch, dus grofstoffelijk lichaam te worden. Daarom ook zingt men in de Byzantijnse liturgie: “Zoals U Jezus als verrezene, doorheen muren gaat, zo respecteerde U reeds als kind de maagdelijkheid van Uw moeder.”

Het geloof.

Het Bijbelse leven heeft als doel het aangaan van een nieuw verbond: het ononderbroken en intiem Godscontact via het gebed. Iets wat op onze dagen wel eens opvallend achterwege blijft. In *Lukas 18: 1vv.* lezen we hoe Jezus ons met een parabel de noodzaak van het gebed, ja het volhardend gebed, illustreert: Er was in een stad een rechter die God niet kende en zich aan de mensen niet stoorde. In deze stad was er ook een weduwe. Ze zocht hem op en zei: Bezorg mij gerechtigheid tegenover mijn tegenstanders. De rechter weigerde lange tijd. Dan zei hij bij zichzelf: “Ofschoon ik God niet ken en me aan mijn medemens niet stoort, toch blijft deze weduwe me last bezorgen. Ik zal haar recht geven opdat zij mij niet langer lastig valt.

Zo spreekt de Heer: Als zelfs deze cynische rechter de weduwe recht verschaft, hoeveel te meer zal God dan recht laten geschieden aan hen die Hem de hele dag aanroepen? Ik zeg u dat Hij hen onmiddellijk recht zal verschaffen. Maar zal de Mensenzoon, wanneer Hij terugkomt, op aarde nog geloof vinden? Jezus gebruikt een a- fortiori redenering: om niet voortdurend door de weduwe lastig gevallen te worden verleent de cynische rechter haar recht. Hoeveel te meer zal dan God, uit liefde voor zijn schepselen, recht verschaffen?

Het is de laatste zin van Jezus - zal Hij, de Mensenzoon, op aarde nog geloof vinden - die verbazing wekt: Christus, in overeenstemming met een hele Bijbelse traditie, voorziet een grote wederkomst. Dus het is een hardnekkige geloof, zoals bij de weduwe, dat nodig is om te bidden en te volharden in het gebed. En dit elke dag, maar vooral naar het einde der tijden toe.

2. Inleiding tot het christendom.

Bijbelse oorsprong.

De dragende ideeën van het christendom zijn van Bijbelse oorsprong. Welnu, reeds vanaf *Genesis 6:3* domineert in de Bijbel het basiskoppel ‘vlees/ geest’. In de dagen van Noë, toen God zag dat het kwaad in de mensen groeide, (o.m. door de slechte invloed van de ‘godszone(n)’ (goddelijke wezens) sprak Hij: “Dat mijn geest niet eindeloos verantwoordelijk zij voor de mens, want hij is vlees”. M.a.w.: Ik, God, investeer niet langer mijn geest in een mensheid want deze is slechts ‘vlees’”. ‘Geest’ staat hier voor ‘goddelijke

energie' en 'vlees' betekent: goddelijke energie in een vroeger en dus minder krachtig stadium. Gezien de zondigheid van de mens, betekent 'vlees' hier dan ook een minderwaardige en verzwakte vorm van energie.

Sedert de oude Grieken betekent 'geest', 'intellectuele mogelijkheden', wat slechts één aspect is van 'geest' in de Bijbelse betekenis.

Vlees.

'Vlees', tegengesteld aan 'geest' betekent vooreerst een primitief stadium van 'geest', maar eveneens 'geest' in verval, ten gevolge van immoreel gedrag (of een combinatie van beide). Het seksuele element, indien verzwegen, is hier nooit ver weg.

Dit stadium van goddelijke energie, ook al heeft deze energie heel wat van haar kracht ingeboet door een ingreep van godvijandige wezens, is niet niets. Zij schept het voorbijbelse leven en is zelfs in staat tot verbazingwekkende mirakels zoals *Exodus 7/8 (Egyptische mirakels)*, *Handelingen der apostelen 8:9vv. (Simon de magiër)* en *2 Tessalonicenzen 2:9 (mirakels van de antichrist)* ons tonen.

Zwakheid.

Hoe meer Gods' geest in ons verzwakt en gedegradeerd is, hoe meer ook hij onderhevig is aan allerlei tegenslagen (ziekten, ongelukken). Zo ook verging het de tijdgenoten van Noë, die slechts 'vlees' waren en zo allerlei misrekeningen konden verwachten. In hun geval: een natuurlijke catastrofe; een zondvloed. Noë en de zijnen, door hun gewetensvol gedrag, ontsnapten echter hieraan.

Evolutie.

De schepping zoals zij Bijbels is beschreven, is in wezen en verhaal van de verhouding tussen 'vlees' en 'geest', en van een strijd tussen beiden. Wat meer is, de schepping kent een evolutie, die o.m. in *Daniël 12:4* wordt verwoord: "Het kwaad zal toenemen". Op een godbevriende wijze het einde der tijden overleven, vereist dan een krachtigere Goddelijke energie.

De stem van God.

Op een dag roept Mozes het uit: "Kon toch maar elk mens een profeet zijn, zodat ze allen deelden in Gods geest. (*Numeri 11: 29*). Welnu, eigen aan een profeet is feit dat hij Gods stem hoort.

Opm.:

De stem van God is vooreerst wat men 'de stem van het geweten' noemt, ze is volgens *Rom 2:14*, eigen aan alle mensen. Ze kan zich evenwel laten

horen als een ‘innerlijke stem’ duidelijker en klaarder dan een gewetenstemsysteem, maar met wezenlijk eenzelfde boodschap.

Moraliteit.

De decaloog, de tien geboden, als volkse samenvatting van een ethische gedragscode, is het meesterstuk van de hele Bijbel en is uiteindelijk beslissend: een gewetenloos mens hoort de stem van God wel, maar verwaarloost ze (*Numeri 14:22*). Daardoor verlaagt hij zich van ‘geest’ tot ‘vlees’ en, verzwakt als hij dan is, wordt het moeilijker heel wat gevaarlijke verleidingen van deze wereld het hoofd te bieden.

De rol van Christus.

Johannes zegt van Christus dat hij aan het ‘vlees’ deelachtig is geworden als lagere vorm van Gods ‘geest’. Hij draagt de zwakheid van ‘het vlees’.

Pasen. Petrus (*1 Petrus 3:18; 2 Petrus 2:4*) vat samen: Jezus is ter dood gebracht volgens het vlees maar eens gestorven is Hij verrezen volgens de geest; waarna Hij aan de zielen en de geesten in de onderwereld, die weigerden te geloven, de blijde boodschap bracht. *Johannes (5:25)* verwoordt het op zijn wijze: de ‘doden’ (zij die de goddelijke stem wel hoorden maar haar verwaarloosden) horen nu de stem van Jezus. Dat verklaart zijn nederdaling ter helle, waar het ‘leven’ veeleer een soort van dood bestaan is dan een echt leven. Men begrijpt Christus pas ten volle juist vanuit die tegenstelling ‘vlees’/ ‘geest’.

Christus is een profeet.

“Ik zeg aan de wereld wat ik heb gehoord van Hem die mij gezonden heeft.” (*Joh. 8: 26; 8; 28*). Jezus zegt van zichzelf dat hij een profeet is.” De vader geeft Hem Zijn geest”. Hij hoort en beluistert de stem van de Vader. “Jullie (de tijdgenoten die hem verwerpen) hebben nooit de stem van de mijn Vader gehoord. Jullie hebben Zijn gelaat nooit gezien” (*Joh 5: 37*). Merk op dat het ‘zien van het aangezicht’ betekent ‘intiem zijn met’. De hele Bijbel door is de intieme omgang met God juist datgene waar alle mensen toe geroepen zijn. In tegenstelling tot zij die de stem van de Vader nog nooit hebben gehoord zegt *Joh 6:45* “En allen zullen onderricht worden door God. Wie zijn stem hoort komt tot Mij”. Zij die in Gods intimiteit leven, leven eveneens in de intimiteit van Jezus en komen tot geloof. Wie Gods geest bezit, merkt deze ook op bij anderen. Daardoor komt men tot het wezen van het christendom

3. De God van de Bijbel.

De Bijbel

(Genesis 1:1) de Bijbel is formeel: “In den beginne schiep God de hemel en aarde”, d.w.z. de gehele geordende werkelijkheid. Gevolg: al wat zich als ‘god’ voordoet of als zodanig vereerd wordt, openbaart zich, in vergelijking met de God van de Bijbel, als niet meer dan het zoveelste schepsel. Het woord ‘god’ (zonder hoofdletter) betekent “begaafd zijn met een hogere vorm van energie”. Het woord ‘heer’ betekend o.m. ‘vergoddelijkte mens’ (2 Macc. 11:23). - In 1 Kor. 8:4vv. lezen we dat een afgod zo goed als niets is en er geen God is buiten de enige God. Want hoewel er in de hemelen of op aarde zogezegde goden zijn - er bestaat inderdaad een aantal goden en een aantal heren - voor ons is er alleszins slechts één God, de Vader, uit wie alles voortkomt en voor wie wij allen bestemd zijn, en één heer Jezus Christus, door wie alles er is en door wie wij leven. (cfr. Rom. 3:29).

1. Paulus, bij zijn opsomming van het aantal hogere wezens die door de volkeren rond de Middellandse Zee vereerd worden, onderstreept de onmetelijke afstand tussen zulke wezens en de God van de Bijbel.

2. Hij onderstreept tevens dat Jezus als tweede persoon van de Heilige Drie-eenheid medeschepper is, samen met de Vader en de Heilige Geest: één goddelijke natuur in drie personen.

Vergoddelijking. –

Reeds in Psalm 8: 5v. zegt van God m.b.t. de sterfelijke mens: “Doch zie, Gij hebt er nauwelijks minder dan een godheid van gemaakt!

Petrus (2. Pe 1:4) zegt dat wij, door de verheerlijkte Christus, onttrokken werden aan het verderf van het vlees en dat we deelachtig zijn geworden aan zijn goddelijke natuur.

Deze vergoddelijking (omvorming van ‘vlees’ naar ‘geest’) is het wezen zelf van het christendom.

Waarschuwing. –

Gal. 4:3vv. zegt dat de joden ‘onderworpen waren aan de elementen van de wereld’ en dat de heidenen ‘onderworpen waren aan goden’ Het woord ‘wereld’ betekent ‘geheel’ (neutraal), ‘geheel, door God beheerst’ (melioratief) of ‘geheel, tot slaaf gemaakt door het kwade (pejoratief).

De term ‘element’ betekent: ‘wat beheerst’ (en dus begrijpelijk maakt). De elementen van de wereld beheersen deze wereld, en indien men deze elementen kent, begrijpt men ook de wereld. De wet van Israël is het element bij uitstek van de joden: indien men hun wet kent, begrijpt men ook hun

religie. Indien men de goden der Galaten vooropstelt, dan begrijpt men ook hun cultuur.

Coloss. 1:16 somt de elementen van deze wereld op: tronen, heren, heerschappijen, machten. De engelen, machten en krachten waarover Petrus spreekt (1 Pe 3:22) zijn elementen van de wereld.

Terloops: machten (juridisch) en krachten slaan op de uitvoerders van de burgerlijke macht.

Coloss. 2:8

Colossenzen waarschuwt voor de ijdele lokroep van een filosofie “volgens een zekere menselijke traditie” die steunt op de elementen van de wereld, niet op Christus. Want zij houdt het denken van vele mensen in haar greep.

‘Elementen van meetkunde’ betekende voor de Oude Grieken “Datgene wat men moet vooropstellen om meetkunde te begrijpen”.

Petrus, Paulus, Johannes verbergen hun afwijzing van de elementen van de wereld niet. Satan is ‘de vorst van deze wereld’ (*Johannes 12:31, 14:30, 16:11*). Paulus noemt hem ‘de god van deze wereld die het denken verblindt’ (2 Cor. 4:4). De onderwerping, de slavernij, is de zonde bij uitstek van de elementen der wereld.

Gevolg:

Jezus Christus heeft de heerschappijen en de machten ontwapend (2 *Coloss. 2:15*). Dit alles maakt begrijpelijk dat *Job 1:6; 2:1* spreekt van de goddelijke hofraad der Godszonen (hogere wezens, waaronder Satan) die met God de wereld beheersen (op hun manier overigens).

De rechters.

Psalm 82 (81), Gij, H. Drie-eenheid, staat op te midden van de goddelijke hofraad, te midden van die men als rechters, goden heet: “Hoe lang nog zult gij onrechtvaardige oordelen vellen? Zult gij voor godlozen door de knieën gaan? Velt toch oordeel ten voordele van de machteloze en de verweesde. (...) Zonder enig besef, zonder enig begrip loopt gij in duisternis verloren. Meteen geraakt het hele land uit zijn voegen. Wij, de H. Drie-eenheid zegden in den beginne: “Gij zijt goden, zonen van de Allerhoogste, gij allen”. Maar neen, ook als de mens zult gij sterven. Als één man, machthebbers, zult gij ten val komen”.

Men denke aan de cynische rechter, die de weduwe geen recht wilde verlenen, beschreven in *Lukas 18:1*. Zulke rechters zijn ‘elementen van de wereld’ die - voorlopig - tot de Goddelijke hofraad behoren. Zij maken hun

naaste tot slaaf i.p.v. aan God en aan hun naaste dienstbaar te zijn. Vandaar dat God hen oordeelt: “Jullie zullen sterven” - in de Bijbelse betekenis betekent zulks: beroofd van goddelijke levenskracht zodat hun enkel nog de onderwereld rest.

Psalm 56 (57)

Psalm 56 (57) is scherp: “Is het wel waar, - zo zegt gij, H. Drie-eenheid, tot de rechters die men ‘goden’ heet - dat gij rechtvaardig opgetreden zijt? (...) De godlozen zijn al van in de moederschoot afwijkelingen. Wie dwalingen ineensteken zijn al van tijdens de dracht afgedwaald.

Christus, ten hemel opgenomen, zit aan de rechterhand van God de Vader, nadat hij de engelen de machten en krachten aan zich onderworpen heeft (*1 Petrus 3:22*): Hij heeft de elementen van deze wereld aangepakt en geoordeeld.

4. Bijbels dynamisme

Dynamisme –

In de religiewetenschap betekent ‘dynamisme’ “de stelling dat een religie in wezen een kwestie van energie (vitale kracht) is. *Dunamis* (oud Grieks), in het Latijn ‘*virtus*’, staat voor ‘energie’. *Lucas 8:46* heeft het over ‘een kracht’ die van Jezus uitging toen hij de vrouw genas die aan bloedvloeïng leed. Sedert *Genesis 6:3* stelt de Bijbel twee niveaus van energie voorop, en dit volgens het koppel ‘vlees/ geest’. De bestemming van de mens en zijn biotoop hangt wezenlijk af van dit koppel, zoals verder nog zal blijken. Het gebed bevestigt zulks: in *Mat. 26: 40-41*; te Gethsémani zegt Jezus tot Petrus en de apostelen: “Kunnen jullie dan niet één uur wakker blijven met mij? Waak en bidt om niet in bekoring te vallen: de geest is vurig, maar het vlees is zwak”. Kracht en gebed gaan samen, zoals ook de afwezigheid van het gebed juist tot zwakheid leidt. Via dit basiskoppel ‘vlees/ geest’ verduidelijkt Jezus zich.

Vitale kracht en lotsbestemming. Lezen we twee Bijbelteksten die dit verband tussen ‘kracht’ en het eruit voortvloeiende ‘lot’ aantonen.

1. In de dagen van *Noë*. *Gen. 6* beschrijft: “Toen de mensen, en hun dochters, talrijk begonnen te worden over het aanschijn der aarde, vonden de godszonen - leden van Gods hofraad; (zoals *Job 1: 6; 2 :1* ze noemt) - dat dezen hun bevielen. Zij namen ze tot vrouwen naar believen. Jahweh zegt: “Dat mijn geest niet onbepaald voor de mens verantwoordelijk zij aangezien hij ‘vlees’ is”.

Men ziet de drieledigheid: engelen/ vrouwen/ ontoelaatbare seksualiteit. Bijbels gesproken is het samengaan van deze drie 'vlees' in de strikte zin. De gewijde schrijver noteert de culturele rol van deze triade: "De nefilim waren op de aarde in die dagen en ook nadien wanneer nl. de godszonen geslachtsgemeenschap hielden met de mensendochters en dezen hun kinderen schonken: het zijn de helden van weleer, die beruchte mannen".

Seksuele gemeenschap met zulke gevallen engelen heeft als resultaat hoger begaafde kinderen die - helden gelijk- toch hun cultuur degraderen van 'geest' naar 'vlees' in die mate dat Jahweh, juist omwille van hun val, zijn geest over hen terugtrekt.

De afwezigheid van goddelijke energie maakt ze zwak, ook voor een zondvloed die zulke mensen 'bij toeval' vernielt. 'Toeval' voor de slachtoffers. Onvermijdelijk echter voor wie de diepere rol van die energie begrijpt.

Merken we in dit verband nog op dat het evangelie (*Luc. 17: 26*) stelt: "Zoals het was in de dagen van Noë, zo zal het ook zijn in de dagen van de mensenzoon". Het biedt voor hen die enkel leven naar 'het vlees' een weinig hoopvol perspectief.

2. In de dagen van Lot (*Lukas 17: 28*). *Genesis 19* beschrijft. Drie 'mannen' die zich onthullen als een verschijningswijze van God, samen met twee van zijn engelen, komen aan bij Abraham. De twee engelen vertrekken voor Sodoma want "de roep om wraak tegen Sodoma en Gomorra is groot", omwille van hun grensoverschrijdende zondigheid. (*Gen. 18:20*). De homoseksualiteit - naar de stad Sodoma ook sodomie genoemd - was voor Israël een zonde 'tegen de natuur', en verdiende de doodstraf (*Lev. 18:22*). Noteren we: het is de zonde die om wraak roept en door God op een versnelde wijze wordt rechtgezet: indien de mens slechts 'vlees' is leidt zulks tot energieverlies.

Grensoverschrijdende homoseksualiteit.

De twee engelen genieten van Lots gastvrijheid zoals het in die tijd gebruikelijk was maar hij wordt hierbij geconfronteerd met de publieke zeden van zijn tijd in Sodoma: nauwelijks hadden ze zich te bed begeven of hun huis werd belegerd door de inwoners van Sodoma, van jong tot oud. Zij wekten Lot en riepen: "Waar zijn de mannen die ze zijn komen bezoeken? "Bezorg ze ons zodat wij ze kunnen misbruiken". (*Gen. 19:4*). Lot trachtte hen enigszins te bedaren: "Ik heb nog twee maagdelijke meisjes. Doe met hen wat je wil. Maar laat mijn gasten ongemoeid, want ze genieten van de gastvrijheid van mijn huis.

Opmerking:

In die cultuurcontext was het welzijn van de mensen aan wie men gastvrijheid verleende, sacraal, en daardoor belangrijker dan de seksuele integriteit van de beide dochters van Lot. De waarde van de vrouw was overigens ook minder dan deze van de man, zoals *Gen. 12:10vv.* aantoont.

Engelen die verdelgen.

De Sodomieten, van de kleinste tot de grootste, duwden Lot opzij en wilden geweld gebruiken, maar de engelen kwamen Lot ter hulp en waarschuwden hem en de zijnen dat er zich over de stad een natuurcatastrofe zal voltrekken. Men ziet het verhaaste oordeel van God. Zwavel en vuur vernielden Sodoma (en Gomorra) en de hele vlakte. Noteren we dat 'godsoordeel' betekent 'tussenkoms van God' (ofwel op een directe wijze, ofwel via een natuurgebeuren). Hier neemt het de vorm aan van een oordeelsschifting: de enen, - de inwoners van Sodoma - worden overrompeld want vanuit hun gebrek aan dynamisme, aan energie, duiden zij 'vlees zijnde', het gebeuren als een toeval. Lot en de zijnen echter, met een overvloed aan dynamisme, aan Gods geest, voelen het gevaar aan en nemen tijdig de vlucht.

Hier ontmoeten we ook 'het vlees' maar onder de vorm van Sodomie: en wel als driedigtheid: engelen/ mannen/ ongeoorloofde seksualiteit. Noteren we tenslotte nog dat de gewijde tekst niet elke vorm van homoseksualiteit veroordeelt als een zonde die om wraak roept, maar enkel de ontaarde en brutale vorm der Sodomieten.

5. De ethiek van de Bijbel.

In zijn *brief aan de Galaten*, 6:8 schrijft *Paulus*: "Wie zaait in het vlees, zal verderf oogsten, we zaait in de geest zal het eeuwig leven oogsten". In *Marc. 10:17* e.v. ontmoet Jezus een rijke jongeling die hem vraagt: "Goede meester, wat moet ik doen om het eeuwig leven te bereiken?". Jezus antwoordt hem: "Onderhoud de geboden, dood niemand, pleeg geen overspel, besteel niemand, doe niemand onrecht aan en eerbiedig je ouders". Deze reactie van Christus toont duidelijk dat de ethiek van het Oude testament, (*Ex. 20:1vv.*, *34:10vv.*), de decaloog of de tien geboden de basis blijft voor een geestelijk leven. Het onderhouden van deze geboden, het geloof in de ene God, Jahweh, aangevuld met de raadgevingen die het evangelie geeft, blijft het kenmerk bij uitstek van het christelijke dynamisme.

De decaloog.

De eerste drie geboden betreffen het goddelijke, de Heilige Drie-eenheid,

te vereren in gedachten, woorden en daden als de basis van de cultuur. Het vierde gebod verwoordt de basis van de cultuur: het respect van ouders en kinderen voor elkaar. Volgen dan de geboden die de eerbied voor het leven in al zijn varianten centraal stellen (5), de seksualiteit (6, 9), de eigendom (7, 10) en de waarheid (8). Men zou in onze moderne en post - moderne tijd misschien geneigd zijn de waarde van deze tien geboden te relativiseren, toch is het goed zich te realiseren dat deze waarden de basis zijn voor een wederzijds respect tussen de mensen, ook nog in onze tijd, die zo gemakkelijk met minachting over de naaste spreekt.

Het koppel 'vlees/ geest'.

Verduidelijken we: *Gal. 5:19vv.* geeft ons een opsomming.

1. Wie leeft vanuit het vlees. - afgoderij, onkuisheid, tucht, losbandigheid, (zwarte) magie, haat, onenigheid, jaloezie, drift, ruzies, twist, verdeeldheid, afgunst, zwelgerij en dergelijke.

2. De vrucht van de geest: kuisheid, vreugde, vrede, lankmoedigheid, dienstbaarheid, goedheid, vertrouwen, zachtheid, zelfbeheersing..

We geven deze opsomming om te verduidelijken dat het Bijbelse basiskoppel 'vlees/ geest' op een concrete werkelijkheid is gesteund, zoals volgend voorbeeld illustreert.

Het vlees als de weg naar de Sjeol. -

Numeri 16:30vv. geeft ons een actueel voorbeeld wat de weg naar de sjeol, (onderwereld, hel) betekent. - Wat de sjeol bijzonder kan betekenen staat beschreven in *Spreuken 7:1vv.*. Bijbelspecialisten benoemen deze beschrijving met het Griekse woord 'parakuptousa' (de schuinlonkende vrouw). Vatten we enigszins samen.

De onbekende met de zachte woorden.

"Ik zag te midden van jonge naïevelingen (...), een knaap zonder inzicht. Hij gaat het steegje door,-- dichtbij de hoek waar zij zich bevindt. Slaat de weg naar haar ...huis in. In de schemering, bij valavond, in het hart van "de nacht" en "de duisternis". Kijk: een vrouw komt op hem af, gekleed als een prostituee, in haar hart de verraderlijkheid zelf. Ondernemend is zij en schaamtevrij. Haar voeten houden het in haar eigen huis niet uit. (...). Zij grijpt hem vast, omarmt hem en schaamteloos zegt zij: "Mijn bed heb ik met dekens bedekt, met kleurige weefsels! Met mirre heb ik mijn ligplaats besprenkeld, met aloë en kaneel. Kom maar af! Wij bedrinken ons met liefdespel tot de morgen. Door overreding met de macht verleidt zij hem. Onmiddellijk volgt hij haar. Als een os naar het slachthuis. Als een onbezonnene naar de foltering der voetkluisters. (...). Zonder te beseffen dat

zijn 'leven' op het spel staat.”

De gewijde schrijver preciseert wat hij onder 'leven' verstaat: “Dat uw hart niet afwijke in de richting van haar wegen! Loop niet in haar paden verloren! Want talrijk zijn zij die zij dodelijk treft Haar woning is de weg naar de sjeol, de helling naar het portaal der doden”.

In *Spr. 23: 27/ 28* zegt de gewijde schrijver dat een ontuchtige vrouw is als een diepe kuil die op de loer ligt. M.a.w. wie zich inlaat met een prostituee, geeft zich over aan schimmen uit de onderwereld. Haar woning geeft uit op de dood. Haar woning is de sjeol zelf, materieel zicht - en tastbaar op aarde.

Opm.:

De Bijbelse auteurs stellen het wel eens meer voor alsof de onzichtbare slechte wezens zich vooral in de aarde bevinden, maar *Efes. 6:12* b.v. situeert hen ook in de lucht of zelfs in de sterren.

6. Het vlees, Bijbels gezien.

Om nog beter de Bijbelse term 'vlees' te begrijpen, als tegengesteld aan 'geest' lezen we *Tobias 3:8*: Sarra, een jonge vrouw, was het doel van Asmodeüs, 'de ergste onder de demonen'. Zij was reeds zevenmaal uitgehuwelijkt doch 'deze godszoon' had haar partners, de ene na de andere, gedood, net voordat zij de huwelijksdaad, als echtgenoten, zouden aangaan". Als onzichtbare aanbieder berokkent de dodende demon haar niets. Doch, zodra iemand haar wil benaderen met het oog op een huwelijk, doodt hij hem. (6:15)

Een exorcisme van de aartsengel Rafaël (12:15) maakt het de demon behoorlijk lastig zodat deze vlucht (8:3) en waardoor Sarra bevrijdt wordt. De drieledigheid "vrouw/ demon/ ongeoorloofde erotiek" toont aan dat het om 'het vlees' gaat in zijn strikte betekenis.

Numeri 25 geeft ons een ander voorbeeld. Ditmaal gaat het om een religie. Israël vestigde zich te Shittim. Daar begaf het volk zich aan ontucht met Moabitische vrouwen die het volk uitnodigden op het offers brengen aan haar godheden. De term 'prostitutie' betekent in de Bijbel o.m. 'verlies van geloof'.

Baäl, de hoge god (de Heer) vormde een koppel met de godin Astarte. De gewijde ritus vond plaats in een slaapkamer. Door liefdesspel te plegen riep men het koppel Baal/ Astarte op dat in de loop van de

geslachtsgemeenschap op mystische wijze in de twee minnenden trok.

In de duiding van de Moabieten was zulks geen prostitutie maar religie. Het heiligdom van Baal tussen Israël en Moab (*Numeri 23:28*) werd door beide volkeren bezocht. Wat de verleiding door Moabitische vrouwen in de hand werkte. De triade 'mannen en vrouwen/ zonen, dochters van de god (Baäl/ Astarte/ ongeoorloofde ethiek' toont aan dat bedoelde religie door en door 'vlees' is in de rauwste zin was. Daarvandaan de Bijbelse term "(sacrale) prostitutie", d.i. een religieuze daad die geloofsafval behelst: men keert zich af van Jahweh.

De Brief van Judas. –

Judas beschrijft hoe God het vlees streng oordeelt.

Judas 6: de engelen die gemeenschap hadden met de dochters ten tijde van Noé, hebben hun hoge rang niet bewaard maar hebben hun verblijf verlaten: ze verlaagden zichzelf tot demonen van de onderwereld. Hun peil van 'geest' hebben ze verlaagd tot dat van 'vlees'. Ook heeft God ze geketend in de diepten der onderwereld tot de wederkomst van Christus en het laatste oordeel. Ze verblijven dus in de oneraardse regionen want hun energie is ontoereikend om te weerstaan aan die plaatsen en hun bewoners. Vooral omdat zij een immorele cultuur hebben geschapen waardoor een natuurramp onvermijdelijk wordt: een zondvloed.

Judas 7. - Sodoma, Gomorra en hun omgeving hebben op gelijkaardige wijze gezondigd. Sint Judas beoogt die sodomie die zelfs geen respect meer opbrengt voor Gods engelen en met hen gemeenschap beoogt: "deze steden zochten een heel ander 'vlees'", t.t.z. niet menselijk, dat van de beide engelen in hun aardse verschijning. Gevolg: hun energie beschermt hen niet meer tegen het leed van het eeuwige vuur. Hun verblijfplaats is die van de oneraardse regionen der demonen en der verdoemden wiens energie wordt weggevreten door het vuur, t.t.z. door het radicale verlies van hun goddelijke energie.

S. Judas beschuldigt de valse dokters (ook *2 Petrus 1:16, 3:3vv.* vermeldt ze) die "dronken het vlees bevuilen (opm. hier in de gewone betekenis) en geen respect opbrengen voor de engelen

Die ze trachten te betrekken in hun rituelen. Zij brengen geen achting op voor de verheven natuur der engelen en voor dat wat ze van nature uit kennen (door hun gedrag) "zoals redeloze dieren". Het vlees dient slechts om zich erin te verliezen. Volgens Judas zijn het psychische wezens, t.t.z. wezens zonder Gods wezenseigen geest. Zo zijn ze niet beschermd tegen de

duisternis die hen aantrekt.

Zoals voor Petrus is ook voor S. Judas de verschijning van zulke dokters een teken van de komende eindtijd. (*Judas 18*).

S. Judas vraagt de gelovigen om te trachten zij die nog aarzelen, te overtuigen . Maar anderen echter te mijden “met vrees en afschuw, want zelfs hun kleet is door de zonde bezoedeld.” (*Judas 23*). Als tegengewicht ziet hij de H. Drie-eenheid: “God (de Vader)/ de Heer (de Zoon)/ heilige Geest”) met het gebed ‘in de Heilige geest’ als bron van levenskracht.

Opm.:

Sommigen interpreteren deze teksten alsof het slechts een ‘mythische mentaliteit’ betreft, en de moderne geest geen stevige waarheid verdraagt zoals men zulks kent van een leven gedragen door de H. Drie-eenheid.

7. Zoals het was, ... zo zal het ook zijn.

Lezen we wat Jezus zegt m.b.t. de morele en religieuze evolutie van de mens in *Lucas 17: 26vv..* . Samengevat: “Noë/ Lot” en “vlees/ geest in de vorm van “zaai/ oogst”.

1. “Zoals het was in de dagen van Noë, zo zal het ook zijn in de dagen van de mensenzoon (Jezus): men at en dronk, huwde en werd een huwelijk gegeven tot op de dag waarop Noë de ark binnenging en de zondvloed kwam die allen verdelgde.”

2. “Of zoals het was in de dagen van Lot: men at en dronk, kocht en verkocht, plantte en bouwde, maar op de dag waarop Lot uit Sodoma vertrok, liet God het vuur en de zwavel uit de hemel regenen en verdelgde allen. Zo zal het ook gaan op de dag waarop de Mensenzoon verschijnt”.

1. Metonymisch taalgebruik: -

De Bijbel, zoals vele religieuze teksten, vat samen: i.p.v. te zeggen: “De zondvloed of de zwavel en het vuur, fenomenen die God geschapen heeft en instrument van zijn voorzienigheid, laten iedereen verdwijnen die de goddelijke energie mist” (de onverkorte versie) zegt men: “God, door de zondvloed of de regen van zwavel en vuur doet verdwijnen...” (de verkorte versie door metonymie)

2. “De Mensenzoon”. –

Deze term dateert van *Daniël 7:13* en betekent “mens zijn” (zoals “mensenzoon” betekent “goddelijk wezen”). *Daniël in 7:13* verwoordt het einde

van de 'dieren', het zeer aardse politiek - religieuze aardse systeem van voor de tijd van de Mensenzoon, en in 7:13 ziet hij de komst van de Mensenzoon die van hemelse oorsprong is. Jezus stelt er zich voor als Zoon van de goddelijke mens. Men ziet het paar "vlees (dieren) / geest (Jezus)".

3. De dagen van de Mensenzoon

Deze verwerklijken zich in twee tijden: zijn eerste komst is een 'openbaring' waarin hij zijn macht en zijn leer toont, ondersteund door mirakels, maar Hij getuigt van zijn zwakheid door zijn kruisdood; zijn tweede komst (waarover het gaat in *Luc 17:26vv.*) is diezelfde openbaring maar "in macht" t.t.z. verheerlijkt ('heerlijkheid' is "geest in zijn volle pracht").

Besluit: Jezus maakt zich geen enkele illusie m.b.t. de culturele evolutie van de mens: in *Luc 18:8* zegt hij: "Zal de Mensenzoon bij zijn terugkeer op aarde nog geloof vinden?" Zie o.m. *Mattheus 24:12*. - Uiteindelijk zal het steeds "het kleine aantal" zijn dat het nieuwe verbond waar maakt (*Jer. 31:31vv.*; *Hebr. 8:13*) en naar de geest leeft, terwijl de overgrote meerderheid naar het vlees leeft.

De nederdaling "ter helle". -

Christus, zich rekenschap gevend van de toekomst, maakt zich ernstig bezorgd om deze situatie: gestorven aan het kruis en vervuld van de Geest onmiddellijk na zijn dood (*1 Petr. 3:18*) daalt Hij neer "ter helle" (de onderaardse rijken waar het 'leven' slechts duisternis en eeuwig vuur kent) om de blijde boodschap te verkondigen "aan hen die ten tijde van Noë hadden geweigerd te geloven". Voegen we er de Sodomieten aan toe die indertijd eveneens hadden geweigerd te geloven. Ook zij krijgen de blijde boodschap te horen. Eén van de redenen - naast de bekommernis om het heil van de zielen in de onderwereld - is dat de mensen op aarde die een gelijkaardig gedrag vertonen, eveneens onder de invloed van de onderwereld komen. Niet zonder reden spreekt Jezus van "de poorten der hel" in *Mattheus 16:18* waar hij zegt dat deze poorten (versta: tegenwoordigheid en kracht) van de Hades (de Griekse term voor 'hel') ondanks hun voortdurende dreiging geen stand zullen houden tegen de kerk.

Oordeel van God. -

S. *Judas (6; zondvloed); 7 (vernietiging van Sodoma)* en nog duidelijker Petrus (*2 Petrus 2*) hernemen wat Jezus heeft beklemtoond: vooreerst het koppel "dagen van Noë/ dagen van Lot", daarna het oordeel als schifting. -

2 Petrus 2:4vv. - God stelt vast dat de wereld voorafgaand aan de zondvloed was een wereld van zondaars - het niveau van het vlees - waartussen Noë en de zijnen leefden - niveau van de geest - , heeft de

zondaars niet gespaard en Noë en de zijnen bewaard. Men ziet de schifting en zijn energetische basis (vlees / geest). –

2 *Petrus 2:6vv.* - God ziet de Sodomieten ten prooi aan een agressieve vorm van sodomie, en veroordeelt de enen tot de algehele vernietiging (vlees) en redt de anderen (geest). Men ziet de schifting en de reden.

Dit herinnert ons aan *Galaten 6:7vv.*: “wat men zaait, zal men oogsten: wie zaait in het vlees zal verderf oogsten; wie zaait in de geest, zal de geest en het eeuwig leven oogsten”.

Het leven is een proces dat gedomineerd wordt door het type levenskracht, volgens de fundamentele wet “zaaien/ oogsten”. “Voor de mens bevindt zich het leven en de dood: volgens hun goedvinden is het ene of het andere hen gegeven” (*Ecclesiasticus (Sirach) 15:17*).

8. Het nieuwe verbond.

Alle religies kennen hun bemiddelaars van het heilige. In de Bijbel zijn het de priesters, profeten, wijzen (*opm.*: denkers) (*Jer. 18:18*) of “profeten, wijzen, Schriftgeleerden” (*Matth. 23:34*). Deze middelaars stellen dat ze over een kennis van God beschikken en spreken “in de naam van God” tot het volk dat zij op een autoritaire wijze leiden. Dat is het oude verbond.

***Het nieuwe verbond.* –**

Reeds Mozes riep het uit: “Mocht heel het volk van Jahweh profeet zijn doordat Hij zijn levenskracht op hen liet neerdalen!”. (*Numeri 11:29*). Maar sedert Jeremias en vooral Ezéchiël vond de idee van een nieuw verbond haar weg.

Jeremias 31:32vv., zegt dat het oude verbond heeft afgedaan omdat het teveel gebaseerd was op de onderlinge afhankelijkheid der gelovigen. Hij verduidelijkt: “De vaders hebben groene - onrijpe - druiven gegeten en de tanden der kinderen smaken bitter”.

Ezechiël 18:1 herhaalt dezelfde gedachte als karakteristiek voor het oude verbond. - Jeremias citeert de stem (*opm.*: het geïnspireerde woord) van God: elkeen zal door zijn of haar eigen fout sterven: wie fouten begaat zal zelf “stroeve tanden” krijgen (de nadelige gevolgen ervan ondervinden). Het eigene van het nieuwe verbond is door Jahweh verwoord als: “Ik zal mijn wet (*opm.*: de wijze van leven die ik verlang) in de diepte van hun wezen situeren en Ik zal mijn wet op hun hart schrijven. Dan zal Ik hun God zijn en zij zullen mijn volk zijn.-- Dan zal ieder onder hen niet meer zijn naaste moeten onderwijs bijbrengen - ieder zijn ‘broer’ - terwijl men zegt: “Leer Jahweh

kennen”. Want allen zullen zij mij kennen;-- van de kleinsten tot de grootsten - godsspraak van Jahweh - doordat Ik hun/ haar misdaad ga vergeven en niet meer aan hun/ haar zonde zal denken”.

Opm. - De term ‘God kennen’ in de Bijbelse zin betekent “intiem met Hem omgaan”

De Griekse betekenis “intellectuele kennis” is hoogstens een aspect van het typisch Bijbelse `kennen. In *Ezechiël 36: 26vv.* preciseert Jahweh: “Ik zal u een nieuw hart geven en een nieuwe geest in u uitstorten; (...). Ik zal ervoor zorgen dat u mijn wetten nakomt en mijn voorschriften nauwkeurig onderhoudt.” Het is de taal van Mozes.

De geest van Pinksteren. –

Joel 3:1 beschrijft de radicale universaliteit van het goddelijke project “Hierna zal Ik mijn geest over alle vlees (*opm.*: alle mensen zoals zij feitelijk zijn) doen neerdalen: uw zonen en uw dochters zullen profeteren, uw ouderen zullen dromen krijgen, uw jonge mannen zullen visioenen zien. Zelfs over de dienaren en de dienaressen, mannen en vrouwen, zal ik dan mijn geest uitstorten.” Wat in *Handelingen 2:17/18* letterlijk overgenomen wordt bij de duiding van de nederdaling van de H. Geest op Maria, de apostelen en de leerlingen. Nederdaling die hier en daar voortduurt tot op onze dagen.

De brief aan de *Hebreeën 8:6vv.* citeert *Jer. 31: 31vv.* en voegt er onmiddellijk aan toe: “Spreken over “het nieuwe verbond” maakt het eerdere verbond oud. Dus, wat oud is en versleten, zal verdwijnen”. Dit wijzigt de positie van een kerkelijk middelaar: hij is in dienst van het nieuwe verbond om de gelovigen in direct en intiem individuele contact met de H. Drie-eenheid te brengen. Hiervan is Christus het toonbeeld: hij zegt aan de wereld wat hij heeft gehoord van de Vader die Hem gezonden heeft (*Joh. 8:26, 8:28*), t.t.z. dankzij Zijn intiem contact met de Vader. Door te zeggen: “allen zullen door God onderricht worden” (*Joh. 6: 45*), bevestigt Hij duidelijk het directe contact met God: Hij actualiseert de boodschap van *Joel 3: 1* in zijn algemeenheid.

Psalm 51 (50)

Psalm 51 (50) zet ons - reeds in het kader van het oude testament - op de weg van het nieuwe verbond, en zijn dubbele werking: de vergeving der zonden en het schenken van de H. Geest aan iedereen.

1. *Zondevergeving.* - “Wees mij genadig, God die liefde bent; U, grenzeloze barmhartigheid, wis uit wat ik heb misdaan. Was mij schoon van schuld, reinig mij van mijn zonde. Ik beken: ik heb mij misdragen, mijn zonde klaagt mij voortdurend aan. Tegen U alleen heb ik gezondigd, ik heb gedaan wat in uw ogen slecht is”.

2. *De gave van de H. Geest.* - “God, schep in mij een zuiver hart, vernieuw mijn geest, maak hem standvastig. Verstoot mij niet, weg van uw gelaat (opm.: van uw intimiteit), neem uw heilige geest niet weg van mij. Heer, geef mij de vreugde van uw verlossing, sterk mij met uw grootmoedige geest.

Dit gebed - het erbarmen - ofschoon daterend van het oude testament - is nog steeds het gebed van het nieuwe verbond. - Noteren we dat het werkwoord ‘scheppen’ (“schep in mij een zuiver hart”) is kenmerkend voor God: het grondig wijzigen van de mens die slechts ‘vlees’ was, is hetzelfde als hem tot leven brengen. Wat betekent dat de verandering van ‘vlees’ naar ‘geest’ een nieuwe schepping behelst. Enkel God kan zo iets verwezenlijken.

9. De individuele verantwoordelijkheid volgens Ezechiël.

Ezechiël 18:1/32. - Dit hoofdstuk kan worden samengevat als volgt: ““Degene die ongerecht (opm.: gewetenloos) is, zal ‘sterven’”. We citeren en beklemtonen het belangrijkste.

De essentie is de decaloog. –

De gerechte, versta: diegene die zich ethisch gedraagt, geen heidense offer-maaltijden bijwoont (om de bergen b.v.), de vrouw van zijn naaste niet onteert, geen vrouw benadert in haar stonden, niemand verdrukt, aan de schuldenaar het onderpand teruggeeft en zich andermans goed niet toeigent; zijn voedsel met de hongerige deelt en de naakte kleding verschaft; niet uitleent tegen rente, geen woekerwinst neemt, zich van onrecht onthoudt en een eerlijk vonnis velt tussen twee partijen; naar mijn voorschriften leeft en nauwgezet mijn geboden onderhoudt: zulk een mens zal ‘leven’ (in contact blijven met God).

De fout is persoonlijk. –

“Maar krijgt hij op zijn beurt een zoon, die al het kwaad ziet dat zijn vader doet maar desondanks dat slechte voorbeeld niet navolgt; (...), dan zal die zoon niet sterven vanwege de ongerechtigheid van zijn vader, hij zal zeker in leven blijven. Maar zijn vader, die een woekeraar was die zich andermans goed heeft toegeëigend en onder zijn verwanten gedaan heeft wat niet goed is, die zal sterven vanwege zijn ongerechtigheid en zijn ‘bloed’ (opm.: de

ethische verantwoordelijkheid voor zijn leven) zal op hemzelf neerkomen” (18:10/13). Aldus de gewijde tekst zelf. Het is evident dat ‘leven’ en ‘dood’ hier in de occulte betekenis gebruikt worden.

De bekering is persoonlijk.

- “Als een boosdoener zich bekeert van de zonden die hij gedaan heeft en al mijn geboden onderhoudt en handelt naar recht en wet, dan zal hij ‘leven’; hij zal niet sterven. (...). Zou Ik soms behagen scheppen in de dood van de zondaar - godsspraak van Jahweh - en niet veel liever zien dat hij zijn leven betert en voorzien blijft van goddelijk leven? (18:21vv.).

De val is persoonlijk. -

“Maar als een rechtvaardige van de weg van gerechtigheid afwijkt en kwaad gaat doen (...), zal hij sterven. (...). Het is om reden van het kwaad dat hij begaan heeft , dat hij sterft” (opm.: het goddelijke ‘leven’ verliest). (18:24vv.).

Het koppel “dood / leven”. -

Het is duidelijk: de termen ‘dood’ en ‘leven’ in hun typisch Bijbelse betekenis verwijzen naar het resultaat veroorzaakt door het andere koppel “vlees/ geest”. De dood staat hier voor de ‘geestelijke’ dood, en het ‘leven’ voor het geestelijke leven. Een boosaardig mens die zich niet bekeert, is een ‘dode’. Een ethisch ingesteld mens is een mens die ‘leeft’.

Het koppel “sjeol/ in Gods aanschijn”. -

Omdat Bijbels gezien een geestelijk dode tot de diepten van de onderwereld behoort, is hij de zichtbare en tastbare vertegenwoordiging van deze onderwereldse rijken op onze aarde, terwijl een mens die leeft in overeenstemming met Gods wil, hier reeds “in Gods aanschijn” leeft, d.w.z. in intiem godscontact, zoals *psalm 16 (15): 8*vv. het duidelijk verwoordt: Ik houd Jahweh zonder ophouden voor de ogen, (...). want U geeft mijn leven niet aan het dodenrijk prijs, U kan mijn ziel niet aan zijn lot overlaten in de sjeol, u kan uw vriend het graf (opm.: de onderaardse rijken) niet laten zien.” Indien men een godbevriende contacteert, is men, doorheen hem, in het dagdagelijkse leven in direct en tastbaar contact met God zelf.

Besluit. -

“Daarom zal Ik ieder van u naar zijn daden beoordelen (...). Bekeer u, wend u af van al uw wandaden; anders worden ze u noodlottig. Ontdoe u van al de wandaden die u bedreven hebt; en vernieuw uw hart (opm.: uw diepere ziel) en uw geest , want waarom zou u sterven (...)? Ik schep geen behagen in de dood van wie ook - godsspraak van Jahweh -. Bekeer u dus

en blijf in leven!” (18:30vv.).

Ziedaar de indrukwekkende boodschap van de profeet Ezechiël die ons de ware God van het oude testament toont, die men zo dikwijls tegenover de God van het nieuwe testament stelt, - niet zonder deze van het oude verbond gedemoniseerd te hebben en die van het nieuwe verbond te hebben opgehemeld.

Opmerking. –

Indien de mens niet overweldigd is door de fouten van zijn voorouders en het eigen verleden, dan merken we dat de profeet het enkel heeft over de schuld, maar niet over mogelijke andere gevolgen die zijn voorouders of het eigen verleden met zich meebrengen. –

Beschouwen we in dit licht *Rom. 5:12vv.*: “Daarom, zoals door één mens de zonde in de wereld is gekomen en met de zonde de dood, en zo de dood over alle mensen is gekomen, aangezien allen gezondigd hebben...”. Ook bij deze oorspronkelijke zonde worden we dan gedwongen om ze onder oogpunt van ‘schuld’ te zien als een persoonlijke zonde met haar gevolgen.

10. “Vertrouw niet elke geest maar onderzoek de geesten”.

(1. Joh. 4:1) Luisteren we naar *1 Koningen 22*. - Het land is verdeeld in twee koninkrijken, dat van Israël en dat van Juda. Achab (-874/-853) heerst over het noorden van Israël en Josaphat (-870/-848) heerst over het zuiden van Juda. Het is de tijd van de oorlogen tegen de Arameërs (Aram). Op een dag brengt Josaphat een bezoek aan Achab met het oog op een verbond. –

Uiteraard raadpleegt men Jahweh door tussenkomst van profeten: Josaphat - een godvrezend man - zegt tot Achab: “Raadpleeg eerst het woord van God”. Deze verzamelt zijn profeten “ten getale van ongeveer vierhonderd” (*1 Kon. 22:6*). Deze waren niet Godbevriend maar stonden ten dienste van de koning. Zij moeten antwoorden op de vraag: “Moet ja of neen de aanval inzetten?”. Zij antwoorden: “Val aan! De Heer zal hen aan de koning overleveren”.

Maar Josaphat die wist dat deze profeten niet godgelovig waren, vroeg: “Is hier geen profeet van Jahweh, door wie wij Hem kunnen raadplegen?” Waarop Achab antwoordde: “Er is nog één man door wie we Jahweh kunnen raadplegen, maar ik heb een hekel aan hem omdat hij me nooit iets goeds voorspelt (...). Het is Mikajehoe (...). Maar Josafat zei: “De koning moet zo niet spreken.” Achab laat Mikajehoe roepen.

De boodschap van Mikajehoe. –

De twee koningen zaten ieder op hun troon, in vol ornaat. De profeten van Achab profeteerden allen voor de koningen. Allen voorspelden aan Achab: “Uw veldtocht zal slagen (...). -

De bode die Mikajehoe moest gaan halen zei tegen hem: “De profeten hebben de koning eenstemmig een gunstige voorspelling gedaan; laat uw woord overeenkomen met het hunne en voorspel iets goeds.” Maar Michajehu antwoordde: “Zowaar Jahweh leeft: ik zal slechts zeggen wat Jahweh mij opdraagt.” Toen hij bij de koning gekomen was herhaalde hij enigszins spottend: “Val aan; uw veldtocht zal slagen; Jahweh zal hen aan de koning overleveren.” Maar de koning viel tegen hem uit: ‘Hoe vaak moet ik u bezweren me in de naam van Jahweh niets anders te zeggen dan de waarheid?’ Daarop zei Mikajehoe: “Ik zag heel Israël verspreid over de bergen als schapen zonder herder. En Jahweh sprak: “Zij hebben geen heer; laat iedereen in vrede naar huis teruggaan.”

Opm.: –

Het zienerschap (“Ik zag”) begeleidt het woord van God (“Jahweh sprak tot mij”) Achab verwachtte er zich aan. Mikajehoe hernam: “Luister liever naar het woord van Jahweh! ik zag: Jahweh zetelend op zijn troon. Heel het leger van de hemel (*opm.* : de geesten die Gods hofraad uitmaken (vgl. *Job 1:6; 2:1; Ps. 58 (57); Ps. 82 (81)*) links en rechts van hem. Jahweh vroeg: “Wie zal Achab bedriegen (...). De geesten antwoordden; de ene zo; de andere anders. Toen trad “de geest” (*opm.*: verzamelnaam voor al wat profetische geest van Jahweh is,-- neutraal, melioratief en, zoals hier straks, pejoratief) vooruit: “Ik! Ik zal hem bedriegen!”. Jahweh vroeg: “Hoe?”. Hij: “Ik zal gaan en mij tot leugengeest maken in de mond van zijn profeten (*opm.*: de vierhonderd). Jahweh: “Gij zult Achab bedriegen. Het zal u lukken!. Ga! Voer uit!”.

Mikajehoe voegt daaraan onmiddellijk toe: “Kijk dus: Jahweh heeft een leugengeest in de mond van alwat als uw profeten hier aanwezig is, gezonden! Maar wat Jahweh zelf betreft: hij heeft u onheil voorspeld”. Daarop gaat Sedecias op Mikajehoe af en geeft hem een slag op zijn wang: “Hoe zou de geest van Jahweh mij verlaten hebben om tot u te spreken?”. Mikajehoe: “Dat uitgerekend zult gij zien de dag dat gij in een afgelegen ruimte zult vluchten om u weg te steken!”. Achab beval: “ Houd hem aan! Plaats hem onder toezicht van Amon. (...). Gij zult hun zeggen: “Zo spreekt de vorst: zet deze man gevangen, met enkel brood en water tot wanneer ik gezond en wel terug bèn”. -

Mikajehoe zei: “Indien gij gezond en wel terugkeert, dan heeft Jahweh niet door mijn mond gesproken”. De twee koningen trekken ten strijde. Achab meent te kunnen ontsnappen aan het oordeel van Jahweh door zich te vermommen als een gewoon soldaat. Doch een tegenstrever spant op een gegeven ogenblik zijn boog zonder te weten op wie hij richt. Achab wordt dodelijk getroffen en sterft nog diezelfde avond. Tot zover het verhaal. Staan we ter verduidelijking hier nog even bij stil.

1. Zo is o.m. de profetische geest van Eliseus (2 kon. 2/13) als een tweesnijdend zwaard: indien men zijn goddelijke roeping herkent, dan redt hij; indien men ze niet herkent (door hem b.v. te bespotten), dan vernietigt hij. - Wat Micheas beschrijft als een scène van het hiernamaals, veronderstelt een geest van Jahweh die zelf ook tweesnijdend is: indien hij geconfronteerd wordt met valse profeten die zich voordoen als door Jahweh geïnspireerd, dan leidt hij ze naar de ondergang door hun zielen binnen te dringen: “Ik zal een leugengeest worden in de mond van hun profeten”.

2. Sint Paulus redeneert op een gelijkaardige wijze in 2 *Thessalonicenzen* (2:9/12) waar hij het heeft over de antichrist die de mensen, o.m. door mirakels, misleidt. Dit alles is dan “bestemd voor hen die verloren gaan, omdat zij zich hebben afgesloten voor de liefde tot de waarheid, die hen had kunnen redden. En daarom zendt God hen een kracht die hen verleidt om geloof te hechten aan de leugen (...)”. - Indien men slechts ‘vles’ is, en de waarheid vlucht, krijgen leugengeesten de gelegenheid om zo al wat men wenst te voorspellen, maar dan zijn het leugens. Indien men zich echter toelegt op de goddelijke ‘geest’, ontsnapt men aan dit mechanisme en bereikt men wat men werkelijk verlangt: echte inspiratie.

11. Het geheim en zijn onthulling.

Elk mens wordt geconfronteerd met geheimen. Wanneer S. Paulus schipbreuk lijdt op Malta, werpt hij wat dor hout in het vuur waarbij een adder aan zijn hand blijft kleven. De Maltezers duiden : “Deze man is een moordenaar : hij ontsnapt zo-even aan de zee en de goddelijke wraak laat hem niet in leven” (*Hand. 28:3vv.*). Zij redeneren van het gevolg naar een ‘goddelijke’ oorzaak. - In noodsituaties ging men tot publieke vasten en gebeden over om een fout bloot te trekken (*Recht. 20:26; 1 Kon. 21:9; Joel 1:14, 2:15.*)-

Opm.:-

Het oorzakelijk verband steunt Bijbels gezien op *Gen. 6:3*: het vlees (fout) lokt bij God het terugtrekken van zijn geest uit. Wat bij het volk - gezien een mysterieuze onderlinge solidariteit - zich toont in een kwetsbaarheid ten

gevolge van de bedreven fout.

Ook in het boek Daniël staat het probleem van het verborgene en zijn onthulling centraal: te midden van een groot aantal 'wijzen' (wichelaars, bezweerders, magiërs) (*Dan. 2:2*) die zich specialiseerden in de "duiding van mysteriën" binnen niet-Bijbels kader, stelt Daniël "de Verheven God" (*2:45*) of nog "de God der goden" (*2:47*) voorop als "de onthuller der mysteriën" (*2:47*), die diep gelegen dingen en geheimen openbaart en wat zich in de duisternis bevindt, kent (*2:22*).

Verborgene fout.-

1 Kon. 17:17v.- De profeet Elia (Elias) woont in bij een weduwe te Sarepta. De zoon van de vrouw werd ziek en gaf de geest. Waarop zij tot Elia: "Hoe staat het tussen mij en u, man van God? Gij zijt dus bij mij gekomen om mij aan mijn fouten te herinneren en mijn zoon te doen sterven!". Elia zegt niets maar geneest het kind.- Dit voorval toont ons een karakteristiek van een "door God gezondene": gewoon door hun aanwezigheid komen onbewuste fouten naar boven, worden blootgelegd, en versnelt Gods oordeel in de vorm van onverwachte misrekeningen.

Op een publieke schaal stelt men vast dat men in moeilijke tijden men een vasten en publieke gebedsdiensten afkondigt (*Rechters 20:26; Joel 1: 14/15 (de dag van Jahweh komt als een verwoesting). 1 kon 21:9*) om één of andere fout te openbaren die zich toont in haar pijnlijke gevolgen.

Wie zondigde?

- *Joh. 9:1vv.-* Jezus merkt een blindgeboren man op. De leerlingen vragen: "Rabbi, wie zondigde - hij of zijn ouders - zo dat hij blind geboren werd?". Dat zijn ouders in aanmerking komen, is een geval van het wereldwijd verspreide stamboom-denken.

Dit brengt ons naar het oude verbond. Inderdaad, *Jeremias 31:29* zegt: "De vaders hebben groene - onrijpe - druiven gegeten en de tanden der kinderen smaken bitter". Dit betekent b.v. dat een nakomeling sterft omwille van de fout van iemand anders. - Merkwaardig: daarbij sluiten de leerlingen de hypothese van een persoonlijke fout voor de geboorte niet uit. Wat doet besluiten tot een fout nog voor de bevruchting, - in een vorig leven. In dat geval is de blinde zelf verantwoordelijk voor het feit dat hij blind geboren werd. -

Reïncarnisten besluiten hieruit tot reïncarnisme. Met de fout der ouders wordt de hypothese van een fout voor de ontvangenis mogelijk geacht.. Maar

Jezus stelt dat noch hij noch zijn ouders zondigden : de blindgeborene toont wel de werken (tekens, wonderen) van God.

Opm.:-

De tekst behelst niet noodzakelijk reïncarnatie. - De blindgeborene kan een fout in de moederschoot begaan hebben: men denke aan *Luc. 1:41, 1:44*, waar Elisabeth zegt dat het kind bij de aankomst van Maria “in haar schoot opsprong”. Wat misschien op bewustzijn van in de moederschoot wijst met de mogelijkheid van zonde. Een persoonlijke fout, de blindgeborene eigen, maakt reïncarnatie logisch niet-nood-zakelijk.

Bij de opdracht van Jezus in de tempel duidt Simeon: “Dit kind zal de val en de opstanding (versta : oordeelsschifting) van velen in Israël met zich brengen (opm.: de oordeelsschifting van God) (...) opdat de geheime gedachten van vele harten bloot komen” (*Luc. 2:34v.*). Jezus is immers een door God gezondene. Daar toont hij zich de grote God van de profeet Daniël die duidelijk ‘vles’ en ‘geest’ aan het werk ziet bij de mensen.

Bijbels gewetensonderzoek.-

1Kor. 4:3vv.- “Ik beoordeel niet mijzelf. Mijn geweten verwijt mij weliswaar niets maar daardoor ben ik nog niet gerechtvaardigd (versta: met God in orde). De Heer is mijn rechter.- Bijgevolg: oordeelt niet vroegtijdig. Laat de Heer komen (versta: bij zijn tweede komst): hij zal de geheimen der duisternis belichten en de bedoelingen der harten bloot trekken. Dan zal iedereen de lof die hem toekomt, van God ontvangen”. De ‘dan’ staat voor het laatste oordeel op het einde der tijden. Aldus S. Paulus, die zijn geweten onderzoekt op onbewuste fouten alsof de verheerlijkte Jezus reeds teruggekeerd was voor het eindoordeel. Deze eschatologische (op de eindtijd gerichte) denkwijze is typisch voor het hele oude en nieuwe testament.-

Opm.: -

Indien moderneren stellen dat zij het onbewuste ontdekt hebben, dan hebben zij in St.-Paulus een voorloper van formaat die inzake ons bewustzijn als bloottrekker van de waarheid zich geen illusies maakte. *Matt. 11:25.*- “Jezus zei : Vader, Heer van hemel en aarde, ik zegen u omdat gij (versta: de mysteriën van zijn optreden) verborgen hebt voor wijzen en verstandigen en het geopenbaard hebt aan de heel kleinen”.- Jezus spreekt zoals *Ps. 72 (71)* het reeds zegt : de kleinen, de kinderen van armen, krijgen hun recht niet van de machtigen op aarde. Jezus, de Allesbeheerser als de rechtvaardige rechter, wijdt “de kleinen” in de mysteriën van Gods gerechtigheid in.

12. God spreekt tot de mens.

In wezen is de Bijbel een soort van bibliotheek met hierin een diversiteit van allerlei teksten. Sommigen hebben slechts een historische betekenis zodat ze voor ons niet meer zo belangrijk zijn. Ook bevat de Bijbel heel wat herhalingen. Maar sommige teksten hebben, niettegenstaande hun hoge ouderdom en hun culturele afstand die hen van ons scheidt, nog steeds een actuele waarde. Een voorbeeld hiervan vinden we in *Job 33:14vv.*. Het betreft doorleefde ervaringen. - “God spreekt herhaaldelijk, maar niemand die erop let, in dromen, nachtelijke visioenen, als de mens in diepe slaap valt, of sluimerend op bed ligt”. Het lijkt er op alsof de gewijde auteur heeft vastgesteld dat de tijdgenoten zich geen rekenschap geven van de goddelijke waarde van sommige van zulke ervaringen.

***Nachtelijke fenomenen.* –**

Als de menselijke geest enigszins tot rust is gekomen in de nachtelijke slaap dan ‘spreekt’ God doorheen dromen en nachtelijke visioenen of hij schrikt hen op door verschijningen. De goddelijke betekenis van zulke fenomenen is volgens de auteur opdat “de mens zich zou bezinnen over zijn werken en een einde stelt aan zijn hoogmoed”: “God weerhoudt de ziel zo van de afgrond (*opm.*: de dood), van zijn leven vlak voor het moeras van de dood”.

***Een voorbeeld.* –**

Wijsheid 17:1vv. staat stil bij de exodus, toen de Israëlieten Egypte verlieten. “Want de Egyptenaren meenden (...) verborgen te blijven in hun heimelijke zonden, (*opm.*: hun religieuze praktijken) (...) maar zij werden uiteengejaagd, in hevige angst en door drogbeelden verbijsterd. Want zelfs de schuilplaats die hen verborg, vrijwaarde hen niet voor angst en neerdreunende geluiden schalden om hen heen en er vertoonden zich trieste spookbeelden met lugubere gezichten”.

De auteur beschrijft de plaag der duisternis die over de Egyptenaren viel (*Exodus 10:21v.*) en die hen in contact bracht met de diepten van de onderwereld (de onderaardse rijken) (*Wijsh. 17:14*).- In *Wijsheid 18: 17* zegt de auteur dat deze verschijningen en dromen hen “bekend maakten waarom zij stierven. Dat was hun namelijk eerder onthuld door de dromen die hen hadden verbijsterd, zodat zij niet zouden omkomen zonder te weten waarom zij zo zwaar getroffen werden”. Bijbel-duiders menen dat dit een eschatologische vorm van beschrijving is (zij verwijst tezelfdertijd naar de gebeurtenissen op het einde der tijden). Vergeten we niet dat het nieuwe testament door en door eschatologisch is, wat de traditie van het oude testament voortzet.

Het lijden.

God spreekt eveneens doorheen de ziekte. - *Job 33:19vv.* - “Ook ziekte, bedlegerigheid en diep ingevreten koorts in zijn gebeente wijzen hem (opm. de zieke mens) terecht. - Hij kan geen eten meer zien, zelfs zijn lievelingskost staat hem tegen; zijn lichaam teert zienderogen weg; kon je vroeger zijn ribben niet zien, nu kun je ze tellen”.

Dan spreekt God: “Dan komt de afgrond dichtbij en staat hij vlak voor het moeras van de dood. Maar als een engel hem dan bijstaat, een van de ontelbaren voor hem opkomt en hem de rechte weg wijst, dan is God hem genadig en zegt (opm.: de engel tot God): “Houd op, hij hoeft de afgrond niet in, ik vind het losgeld voor zijn leven.” Dan wordt zijn lichaam weer jong en fris (...). Hij mag weer bidden, want God heeft hem lief, Hij schenkt hem zijn gunst, zijn vreugde en nieuwe gerechtigheid. (...). “Ik zondigde, ging verkeerde wegen, maar God heeft me niet behandeld volgens mijn fout. Hij heeft mij van de afgrond gered en ik geniet weer van het licht”.

Een voorbeeld. –

Wijsheden 18:21vv. - De gewijde schrijver haalt de tussenkomst van Aaron aan: “Een onberispelijke man sprong gehaast voor hen in de bres, uitgerust met de wapens van zijn eigen dienst, gebed en verzoenend wierookoffer. Hij weerstond de toorn en maakte een eind aan het onheil; daarmee liet hij zien dat hij Gods dienaar was. (...). Toen de doden al bij hopen op elkaar lagen, ging hij in het midden staan, stuitte de woede en sneed de weg af naar de levenden. (...) Daarvoor week de verdelger (opm. de engel die het oordeel van God uitvoert), daarvoor was hij beducht: alleen een blijk van de toorn was al voldoende”.

Dit alles is typisch voor het “oude testament”. Bovendien! De God van het oude testament, - die men zo dikwijls stelt tegenover die van het nieuwe - toont zich niet onverschillig bij de tussenkomst van ‘bemiddelaars’ die door hun tussenkomsten inspraak hebben.

Het woord van God. –

Men zal vastgesteld hebben dat de uitdrukking “God spreekt” een speciale betekenis verbergt. ‘Spreken’ van de zijde van God wil zeggen “zich richten tot”. Wat zich “op de ene, dan op de andere manier voordoet” (*Job 33:14*). God brengt ons zagezegd in situaties van het dagdagelijkse leven. Hij ‘spreekt’ niet, Hij ‘predikt’ niet. Hij ‘situeert’, en inspireert zo onze diepere ziel met zijn raad - al of niet geholpen door bemiddelaars. Maar reeds ten tijde van de gewijde schrijver “hadden ‘de mensen’ er nauwelijks aandacht voor”.

13. Een goede herder voltrekt tegenstrijdige keuzes.

De parabel van de goede herder - *Johannes 10* - is voldoende bekend, maar situeren we hem in de hele Bijbelse context, dan onthult hij ons de leidende ideeën van de Bijbel zelf.

Het koppel “kennis/ stem”. –

In de parabel komt de herder via de deur naar binnen of hij is de deur zelf, en roept één voor één zijn schapen (*Jeremias 31:34*: “Allen zullen me kennen”). “Zijn schapen roept hij ieder bij zijn naam” (*Joh. 10:3*). “En als hij zijn schapen allemaal naar buiten heeft gebracht, trekt hij voor hen uit, en de schapen volgen hem omdat ze zijn stem kennen. Een vreemde echter zullen ze nooit volgen; integendeel, ze gaan voor hem op de vlucht, omdat ze de stem van vreemden niet kennen. - Jezus beperkt zich voorlopig tot het Joodse volk maar hij toont zich reeds als universele herder: “Ik heb nog andere schapen die niet van deze stal (opm.: het Joodse volk) zijn”. Ook dezen zullen luisteren naar mijn stem” (*10:16*).- Jezus herhaalt in *Johannes 10:27*: “Mijn schapen luisteren naar mijn stem; Ik ken ze en ze volgen Mij. Ik geef hun het eeuwig leven”. Het kennen - het intieme contact - en het luisteren naar Zijn stem gaan hand in hand.

Twee stemmen.. –

Mozes en het boek *Numeri 11:29* vermelden het: de profeet, doorheen een speciale geest, hoort en beluistert de stem van zijn vader. - In *Joh. 8:47* is Jezus in volle discussie met een aantal vijandige joden die zijn dood wensen. Jezus zegt hun: “Wie uit God is, hoort de woorden van God: indien gij dus niets hoort, dan is dat doordat gij niet uit God zijt”. En *Joh. 8: 38vv.*. “Ik, ik spreek zoals ik het gezien heb bij mijn Vader. Gij, gij handelt zoals gij gehoord hebt van uw vader. Kortom: Om Jezus als door de Vader geïnspireerde “zoon van God” te begrijpen (hermeneutiek), behoort men zelf door God geïnspireerd te worden (mantië) bij het beluisteren van Jezus’ boodschap.

De werken zijn in overeenstemming met de ingever. In *8:40* preciseert Jezus: “Jullie zijn er op uit om me te doden, terwijl ik u de waarheid heb verkondigd die ik van God heb vernomen. (...). Gij voert de werken van uw vader uit.(...). De reden : gij zijt er niet toe in staat mijn woord te horen. Gij ontspringt aan de duivel, uw vader. De verlangens van uw vader ,-- dat wilt gij uitvoeren. Daarop karakteriseert Jezus de duivel: “De duivel, vanaf het begin, was een mensendoder. Ook was hij niet thuis in de waarheid. Doordat in hem van waarheid geen sprake is. Als hij dus liegt, spreekt hij zoals hij eigenlijk is, doordat hij ‘leugenaar’ is en de vader van de leugen”.

Het vaderschap. –

Het is duidelijk: het woord ‘vader’ heeft twee betekenissen: “hij die het leven geeft” en “hij die in de ziele diepten de bron van inspiratie is”. - De hoogte - of laagte - van zijn ethische natuur toont zich in zijn werken. Hier: de wil om een afgezant van God - een profeet - te doden, en de leugen, de weigering in te gaan op de waarheid. Het verschil met de ethische natuur van Christus is overduidelijk: “Ik ben de goede herder: ik ken mijn schapen en de schapen kennen mij, zoals de Vader me kent en ik de Vader ken. En ik geef mijn leven voor mijn schapen”. (*Joh 10:14v.*). In plaats van de schapen te doden zoals de rovers of de huurlingen en de verblinde farizeeërs doen. Er zijn dus criteria om het “innerlijke woord” naar zijn ethische waarde te beoordelen. Deze zijn samengevat in de decaloog of tien geboden. Het onderscheid der ingegeven woorden en hun respectievelijke ‘vader’ is dus wel degelijk mogelijk.

Het geloof en de verblinding. –

In *Joh. 9:39* zegt Jezus: - “Met het oog op een schifting ben ik in deze wereld gekomen: opdat degenen die niet zien, zien en degenen die zien, blind worden”. Jezus heeft het vooreerst over degenen die een werkelijk Godscontact hebben. Dat zijn zij die, als de blindgeborene, er zich scherp van bewust zijn dat zij met een mysterie geconfronteerd worden en bekennen dat het ondoorzichtig is. Zij “weten het niet”.

Vervolgens heeft Jezus het over diegenen die geen werkelijk contact met God hebben, maar die, naar eigen zeggen, klaar zien in de werkelijke natuur van Christus. De farizeeërs horen zijn woorden en vragen Hem: “Behoren ook wij tot die ‘blinden’?”. Jezus: “Indien gij ‘blind’ (*opm.*: op een eerlijke wijze niet klaar ziende) waart, dan waart gij zonder zonde. Maar gij beweert “wij zien” Dus blijft uw zonde”. De tekenen van de heerlijkheid van Christus maken hier geen enkel verschil: wie niet ziet, ziet niet. *Joh. (12:39)* citeert de profeet *Isaias (6:9)*: “God heeft hun ogen verblind, hun hart heeft Hij versteend, opdat ze met hun ogen niet zien en met hun hart niet tot inzicht komen; opdat ze zich niet bekeren”.

Het meest opvallende voorbeeld van deze verblinding is Judas. Het mechanisme is duidelijk:

“De duivel had inmiddels Judas ertoe aangezet Jezus over te leveren” (*Joh. 13:2*). Jezus, als ziener, weet het. Hij is bezorgd en zegt: “Die mijn brood eet, heft de hiel tegen mij op” (*Ps. 41(40): 10*; -- wat wil zeggen: “Zelfs degene die ik in vertrouwen nam, handelt tegen mij”). Nu reeds zeg Ik het voordat het gebeurt. Zo dat, wanneer het gebeurt, gij gelooft dat “Ik ben”; (*Joh. 13:18/20*).-

“Toen Jezus dit gezegd had, werd hij in zijn geest ontroerd: “Voorwaar, voorwaar. Ik zeg het u: iemand onder u zal mij overleveren”. (...). “Heer, wie is het?”. Jezus: “Hij is het aan wie ik een stuk brood zal geven”. Jezus doopt het brood in de wijn en reikt het aan Judas. Op dat ogenblik trad Satan in hem. Jezus daarop : “Wat gij aan het doen zijt, stel dat niet uit”. Niemand, echter, van de tafelgenoten begreep waarom hij zo sprak tot Judas.(...). Onmiddellijk na het mondvul brood te hebben aangenomen, ging Judas naar buiten. Het was nacht. (*Joh. 13:26*). Judas dacht slechts aan het geld en geloofde niet, zoals *Joh. 6:64* het zegt: “Maar er zijn er onder jullie die niet geloven”. Jezus wist immers al vanaf het eerste moment wie het waren die niet geloofden en wie het was die Hem zou overleveren”. Jezus, als rechter, versnelt zelfs het mechanisme van die ondergang.

14. Bidden als intiem contact met God.

In *Matth. 26:41* zegt Jezus: Waak en bid om niet in bekoring te vallen. De geest is sterk maar het vlees is zwak”. Als men bidt krijgt men een direct en individueel contact - wat het doel is van het christendom - met de H. Drie-eenheid die op dat ogenblik haar geest uitstort op diegene die bidt, op zijn situatie en op het voorgelegde probleem. Diegene die bidt overstijgt zo zijn zwakheid, en wordt ‘sterk’.

Zwakheid. –

Dit alles belet *St.- Paulus* niet in *Rom. 8:26* om onze zwakheid in het licht te stellen: “Wij weten niet eens hoe wij behoren te bidden”. En bijna iedereen, ook Christenen, zullen dit niet tegenspreken.

Oorzaken: -

Zij zijn velerlei, individueel en collectief. Wij blijven er, op enkelingen na, niet eens bij stilstaan. Het Pinkstergebeuren te Jeruzalem is ondertussen reeds eeuwen geleden, en de komst van de Mensenzoon op het einde der tijden lijkt ons in het dagdagelijkse leven nauwelijks te beroeren. De hele schrift en de hele christelijke traditie hebben altijd al beklemtoont dat de tijd tussen Pinksteren en de komst van de Mensenzoon verre van eenvoudig is. En het Onze Vader - het gebed dat Christus ons heeft nagelaten - drukt het duidelijk uit. De naam (de belangrijke rol) van de vader wordt slechts door een minderheid der mensen geheiligd. Zijn wil geschiedt slechts zeer ten dele op aarde en in de hemel. De reden: Zijn rijk begint nauwelijks, ja moet nog komen. “Uw rijk kome” zeggen we met Christus. Want het rijk is er nog niet. - De aardse atmosfeer verstikt enigszins het intieme contact met de H. Drie-eenheid, - en bemoeilijkt, soms zelfs in grote mate, om het nieuwe verbond, doel van het christendom, waar te maken.

Oorzaken: -

De schrift en de traditie zijn formeel: de dagen van de antichrist zijn in aantocht. “Zeker, het mysterie der vervreemding van God is reeds aan het werk. Maar iemand houdt het tegen. Pas indien deze zal uitgeschakeld zijn, zal de van God vervreemde - de boze antichrist - zich doorzetten. Maar de Heer - Jezus - zal hem door de kracht van zijn komst vernietigen”.- (2 *Thessal. 2:7v.*). De huidige religieuze afvalligheid insinueert dat deze tijd in aantocht is. Zij verklaart in ieder geval de verstikkende atmosfeer die het christendom in onze dagen ondergaat, tenminste als nieuw verbond. Wat maakt dat het gebed van Christus “uw rijk kome”, nu, meer dan ooit bijzonder actueel maakt.

Het gebed in de geest. -

Sint Judas 20v. vraagt de gelovigen om te bidden “in de kracht van de heilige Geest” en *St.-Paulus in Rom. 8:15* zegt: “De Geest die u ontvangen hebt (..) die ons doet uitroepen: Abba, Vader”. En *Rom. 8:26* verduidelijkt: Evenzo komt de Geest onze zwakheid ter hulp. Want wij weten niet eens hoe wij behoren te bidden. Maar de Geest zelf pleit voor ons met onuitsprekelijke verzuchtingen”. -

Besluit: Niet alleen richten wij ons tot de H. Drie-eenheid maar terwijl we bidden komen we in intiem contact met de H. Drie-eenheid.

Dankbaarheid. -

De christen van het nieuwe verbond vergeet nooit van te danken: “Wees niet bezorgd, maar laat al uw wensen bij God bekend worden door te bidden en te smeken en door een dankgebed te zeggen” (*Fillip. 4:6*).

De christen van het nieuwe verbond herinnert zich de woorden van Jezus voor Pilatus (*Joh. 19:8*). - Pilatus verneemt dat Jezus zich aandient als “Zoon van God”. Toen Pilatus dat hoorde, werd hij nog meer ongerust: “Hij ging het pretorium weer binnen en stelde Jezus de vraag: “Waar komt U vandaan?”. Maar Jezus gaf geen antwoord. “U spreekt niet tegen Mij?” zei Pilatus. “U weet toch dat ik de macht heb om U vrij te laten, maar ook de macht om U te laten kruisigen?”. Jezus antwoordde: “U zou over Mij geen enkele macht hebben als u dit niet door de hemel vergund was. (...).”

De christen kan zich “in nood” tot de H. Drie-eenheid richten, maar zich steeds de vraag stellen: “Is wat ik wil, van hierboven gegeven?”. Want de plannen van de H. Drie-eenheid omvatten soms, en terecht, dingen die ons te boven gaan. In alle geval wordt ons heel wat van hierboven gegeven door

de liefde der H. Drie-eenheid.

Vergeten we niet dat de hemelse Vader “die de zon laat opgaan over de onrechtvaardigen en de rechtvaardigen” (*Matth. 5:45*). Indien reeds de slechten met goedheid worden behandeld, hoeveel te meer dan een christen die tracht in overeenstemming te leven met de wensen van de H. Drie-eenheid? Want volgens *Gal. 4:6* “God heeft de geest van zijn Zoon in ons hart gezonden, die roept: Abba, Vader”. ‘Vader’ drukt de intimiteit uit van een kind tegenover zijn ‘vader’. Deze ‘nabijheid’ - vergeten we het toch niet - blijft toegankelijk voor de christen, ook al zijn we verre van volmaakt.

15. De betekenis van het doopsel.

1 Petrus 3:18 zegt ons: “Jezus werd ter dood gebracht, althans voor zover hij ‘vlees’ (armzalig mens) was. Hij werd levend gemaakt voor zover hij ‘geest’ (goddelijk leven) was”. Het is de inhoud van het liturgische paasfeest die het aardse leven van Jezus (die vanuit het goddelijke leven (vanuit de ‘geest’) een ‘dode’ is) stelt tegenover zijn verheerlijking (zijn eeuwig ‘leven’ vanuit de geest). Verduidelijken we zulks door een aantal andere Bijbelteksten.

Joh.3. - Nicodemus, een farizeeër, kwam in de nacht naar Jezus toe om Hem zijn geloof te belijden: “Geen mens immers kan die tekenen verrichten die U doet, wanneer God niet met hem is”. (*3:2*). Waarop Jezus preciseert dat niemand het koninkrijk van God kan zien (*opm.*: een waarachtig goddelijk leven leiden) indien hij niet “van hierboven” geboren wordt. Nicodemus begrijpt deze uitdrukking vanuit biologisch standpunt, wat Jezus verplicht om zich te verduidelijken: “Ik verzeker u: alleen wie geboren wordt uit water en geest, is in staat het koninkrijk van God binnen te gaan. Wat uit vlees geboren is (*opm.*: biologisch leven zonder Goddelijke Geest), is vlees; en wat uit de Geest geboren is (*opm.* van het doopsel dat Johannes de doper veronderstelt), is geest (*3:4v.*) –

Opm.:

Deze interpretatie van het doopsel toont zich in de gewoonte te dopen in het kader van de paasliturgie, want het doopsel is wezenlijk een overgang van het vlees naar de geest, een overgang die het wezen van de paasliturgie uitmaakt.

Rom. 6.- Paulus heeft het over het feit dat wij, als gedoopten, één zijn geworden met Jezus’ kruispasen en verrijzenispasen, want met hem sterven wij en verrijzen wij in en door het sacrament van het doopsel. “Indien wij van dezelfde natuur zijn geworden dankzij de gelijkenis van Jezus’ dood, maar dan zullen wij het ook zijn (dankzij de gelijkenis) van zijn verrijzenis”.

Paulus vermengt verschillende dingen met elkaar: de overgang van vlees naar de geest van Christus met Pasen, de oude gewoonte om de dopeling in het water onder te dompelen, de mysterieuze solidariteit (de 'mystieke band') van de gedoopte met de gekruisigde en verheerlijkte Christus, want het doopsel deelt in de overgang van vlees naar geest, dankzij het paasmysterie. Het 'leven' dat aan de komst Christus voorafging leek meer op een vorm van 'dood' zijn. Met Christus kwam het ware en goddelijke leven. De vermenging van al deze factoren bemoeilijkt het goede begrip van Paulus' tekst. Maar na alle toelichting en gesitueerd in de totale Bijbelse context wordt hij doorzichtig.

Vervolgen we *Rom. 6*: "Indien wij met Christus gestorven zijn, geloven wij dat wij ook met Hem zullen leven. Want wij weten dat Christus, eenmaal uit de doden opgewekt, niet meer sterft: de dood heeft geen macht meer over Hem" (6:8v.). De uitdrukking "de dood" heeft meerdere betekenissen. Zij betekent de biologische dood, maar zij betekent eveneens het vlees als een 'leven', dat vergeleken met het goddelijke leven, veeleer een 'dood zijn' is dan een in leven zijn. 'Dood' zijn betekent zowel biologisch als spiritueel gestorven zijn.

De ethiek wordt beklemtoond. *Rom. 6:10vv.*: Door de dood die Hij is gestorven, heeft Hij afgerekend met de zonde, eens en voorgoed; het leven dat Hij leeft, is een leven bij God. Zo moet u ook uzelf beschouwen: als dood voor de zonde en levend voor God in Christus Jezus". –

De "dood voor de zonde" betekent de onvermijdelijke dood van elk onethisch leven. Het "Leven voor God" is onze gerichtheid op God in ons dagelijks leven, o.m. zoals verwoord is in de decaloog (de tien geboden). Het koppel vlees/ geest gaat samen met het gebrek aan ethiek en een leven dat getuigt van geweten. Dat is reeds duidelijk in *Gen 6:3vv.*:

Jahweh zag hoezeer de slechtheid van de mensen op de aarde was toegenomen, en hoezeer de begeerte van hun hart de hele dag naar het kwade uitging. Jahweh betreurde dat hij de mens gemaakt had (...)." (*Gen. 6:5v.*).

Jahweh verwoordt het als volgt: "Dat mijn geest niet meer verantwoordelijk zij voor de mens want hij is vlees". Gevolg: 'zwakheid'. Versta: kwetsbaarheid, de mens is vanaf dan blootgesteld aan de gevaren van de schepping. (de zondvloed b.v.). - Ook dit zit begrepen in de term 'dood', zoals Paulus het zag.

Rom. 5:12 verduidelijkt het begrip “eerste zonde”: “(...) Door één enkel mens (‘Adam’) is de zonde in de wereld gekomen en door de zonde de dood, en zo de dood over alle mensen is gekomen, aangezien allen gezondigd hebben”.

De menselijke natuur zelf is hierdoor ‘gestorven’ en dus kwetsbaar door een gebrek aan goddelijke geest.

16. Het mysterie van Christus.

Beginnen we met de beslissende zin van St.-Petrus: wat volgt: “Jezus werd ter dood gebracht, althans voor zover hij ‘vlees’ (armzalig mens) was. Hij werd levend gemaakt voor zover hij ‘geest’ (goddelijk leven) was”. (*1 Pe. 3:18vv.*).

Bekijken we nauwkeuriger onze solidariteit met deze overgang doorheen het doopsel, zoals Paulus het beschrijft in *Rom. 6:3vv.*: “De doop heeft ons één gemaakt met Christus, het is in zijn dood dat we allen zijn gedoopt. Door de doop in zijn dood zijn wij met Hem begraven, opdat ook wij, zoals Christus door de macht van zijn Vader uit de doden is opgewekt, een nieuw leven zouden gaan leiden. Want indien wij als het ware vergroeid zijn met zijn dood, moeten wij Hem ook volgen in zijn opstanding”. De antiek-christelijke opvatting van het doopsel houdt in dat we via het reinigingsmiddel, water, goddelijk, Trinitair leven verwerven, en meteen, gezuiverd worden van erfzonde en andere onreinheden.

Noteren we dat de term “vergroeid zijn met” een diepe solidariteit uitdrukt. We zijn vergroeid met Christus en ondergaan een ‘gelijkaardig’ proces: zoals Christus en met Christus doen wij de overgang van ‘dood’ naar ‘leven’ over, zoals St.- Paulus het zegt in *Col. 2:12* (“In de doop bent u met Hem begraven, maar ook met Hem verzezen”). Dit ‘begraven’ zijn is verduidelijkt in *Ef. 4:7vv.*.

De gaven. –

Ef. 4:7 vv. - “Maar aan ieder van ons afzonderlijk is de genade verleend naar de maat van Christus’ gave. Daarom staat er: door naar den hoge op te stijgen heeft Hij gevangenen meegevoerd en gaven uitgedeeld aan de mensen. Hij is opgestegen: wat betekent dit anders dan dat Hij eerst in de diepte is afgedaald tot op de aarde? Hij die is neergedaald, is dezelfde die ook is opgestegen, hoog boven alle hemelen, om alles te vervullen”.

Paulus verwijst hier naar Christus’ nederdaling ter helle (*Num. 16:33*),

waar de zondaars verblijven, en naar zijn hemelvaart als voleinding van zijn verheerlijking. Inderdaad, na zijn hemelvaart zendt Jezus, samen met de Vader, ons de H. Geest met zijn charismatische gaven aan allen die hij bevrijd heeft van de oneraardse rijken. –

Zoals Pinksteren de voltooiing van Pasen is, zo is het doopsel het sacrament van de bevestiging. Met betrekking tot de gaven in detail verwijzen we naar *1 Cor. 12:4vv., 12:18 vv.* - Christus vervult, samen met de Vader en de H. Geest, al wat bestaat door zijn scheppende aanwezigheid, zoals *wijsheid 12:1* het verwoordt: “Uw onvergankelijke geest is in alle dingen”. (vgl. *Wijsh. 1:7* “De geest van de Heer vervult de hele aarde”). Door in elke christen een nieuwe mens te scheppen (*2 Kor. 5:7, Ef. 2:10*) volbrengt Hij op een hoger niveau zijn scheppende aanwezigheid die op een lager niveau reeds het hele heelal vervult: Hij wordt zo “de voleinding” in een nieuwe en versterkte betekenis (*Ef. 1:23, 3:19, 4:12, Col. 2:9v., - Rom. 8:19vv.*).

“Ook u, die dood was door uw zonden (...) heeft God weer levend gemaakt met Christus. (*Col. 2:13*). - Paulus besluit: geen terugkeer meer naar de vroegere overtuigingen en praktijken “volgens de elementen van de wereld (*opm.*: die u beheersten). Jaarlijkse feesten, nieuwe maan, sabbat, - voedsel en drank (te vermijden of te nemen): gedaan met dit alles. Niet aanraken, niet proeven, niet vastpakken”. Ziedaar de voorschriften. Van het ogenblik dat de christen geen rekening meer houdt met “de elementen van de wereld”, waarom zou hij zich dan nog buigen naar hun voorschriften? “Als u nu met Christus ten leven bent gewekt, zoek dan ook wat boven is, daar waar Christus zetelt aan de rechterhand van God” (*Col. 3:1*).

Men ziet de solidariteit met Christus niet alleen in de overgang van vlees naar geest, maar ook - en vooral - in het dagdagelijkse leven. Deze solidariteit veronderstelt o.a. een deelname in het lijden van Christus (*Col. 1:14*: “ik volbreng in mijn vlees (zegt S. Paulus) wat ontbreekt in de beproevingen van Christus”), want de wereld is en blijft in een zekere mate vijandig .

Het mysterie van Christus.

‘Mysterie’ betekent ‘geheim’, - “ondoordringbare geheime doctrine” (Plato), “magische formule of ritus”, “geheime ritus van ingewijden die naar het heil leidt” (meestal meervoudig), geheime goddelijke openbaring (in de gnostische betekenis). - In *Col. 4:3* (“*het mysterie van Christus*”) betekent ‘mysterie’ “goddelijk geheim, slechts gekend door de goddelijke openbaring”. In de taal van S. Paulus staat de term centraal en valt samen met het

evangelie. Inderdaad handelen de Vader en de H. geest in en met Christus, enig geboren zoon, op een mysterieuze maar beslissende wijze voor het heil. Maar deze reddende actie verschilt radicaal van de niet christelijke mysteries, door zijn riten en moraal.

17. De Eucharistie.

Beginnen we met de tekst van *S. Lucas (22:19v.)*. - “Jezus nam het brood, sprak het dankgebed, brak het brood in stukken en gaf het de apostelen en zei: “Dit is mijn lichaam; dat aan jullie wordt gegeven. Blijf dit doen om Mij te gedenken.”. Na de maaltijd zei Hij zo ook van de beker: “Deze beker is het nieuwe verbond door mijn bloed; dat voor jullie wordt vergoten”.

Noteren we om te beginnen twee dingen. –

Vooreerst het kader, het paasmaal van het oude verbond, dat de uittocht uit Egypte naar het beloofde land herdenkt. Christus benadrukt zijn overgang van deze aarde (“ter dood gebracht naar het vlees” (*1 Petrus 3:18*)) naar het paradijs of de hemel waar hij zit “aan Gods rechterhand” (“tot leven gewekt volgens de geest” (*1 Petrus 3:18*)), - en waardoor hij onze overgang mogelijk maakt (te beginnen met het doopsel en de geloofsbelijdenis). –

Elke misviering is inderdaad de tegenwoordig stelling van dit avondmaal, waarin dit wordt overgedaan. Noteren we vervolgens dat *S. Lucas* zegt dat het brood en de wijn staan voor het nieuwe verbond, een term die *Paulus* herneemt in *1 Kor. 11:25*. Wat ons verbindt met *Jeremias 31:31vv.*. De betekenis van de eucharistie ligt daarin dat iedereen in direct en individueel contact kan leven met de H. Drie-eenheid.

Het offer. –

De poorten van de hel (*Mattheüs 16:18*), in de persoon van Satan (*Luc 4:13*; - *22:3* (Satan komt in Judas); *22:53* (de kracht van de onderwereld)), hebben de uitsluiting van Jezus vereist. Hij is geïncarneerd (“vlees geworden”) en dus kwetsbaar in zijn lichaam en bloed. Als gevolg van zijn veroordeling offert hij zijn lichaam en bloed op aan het kruis. In de vorm van het laatste avondmaal wordt zijn lichaam ‘gegeven’ en zijn bloed ‘vergoten’ maar zijn lichaam en bloed zijn die van de verheerlijkte Christus en zijn dus brood en wijn, d.w.z. dat wat eeuwig leven geeft. Het ritueel eten van de resten van een offer in het oude verbond betekende de deelname aan dit offer. In het nieuwe verbond blijft deze rituele deelname: wij eten het brood en drinken de wijn na de consecratie (de overgang van ‘vlees’ naar ‘geest’).

Het liturgische jaar. –

Het laatste avondmaal situeert zich in de gewijde geschiedenis: zij betekent het einde van het oude verbond en het begin van het nieuwe. Deze

ligt tussen de advent en de parousie (de terugkeer in heerlijkheid) van Christus. Het liturgische jaar ontvouwt deze periode, - niet alleen om de h. misviering te situeren, maar om aan te geven dat de mis de samenvatting weergeeft van dit belangrijk heilsgebeuren. Zo ontvouwt het liturgisch jaar de inhoud van het laatste avondmaal.

Betekenis. –

“Maar door zijn oordelen wijst de Heer ons de weg en behoedt er ons voor dat we niet met de wereld worden veroordeeld”. - Het woord ‘wereld’ - in Bijbelse taal - heeft meerdere betekenissen: “de totaliteit van de schepping” (neutrale betekenis), “de nieuwe wereld na de huidige (melioratieve betekenis), maar meestal: “de huidige wereld, ontdaan van zijn Goddelijke geest” (pejoratieve betekenis): deze wereld is veroordeeld zonder hoop. –

De goddelijke oordelen situeren zich in deze wereld ten behoeve van onze ‘verbetering’: ze zijn vooreerst de aankondiging van het laatste oordeel die reeds een steekproef geeft van wat het zal zijn, vervolgens zijn zij een goddelijke uitnodiging tot bekering “nu er nog tijd is”. De H. Drie-eenheid is en blijft de grote opvoedster.

18. De sheol: machtig maar ook uitputtend.

De hel toont zich op de een of andere manier, zoniet, dan zou men er niet over spreken. In het nieuwe testament zijn het de bezetenen die door Jezus worden geëxorciseerd, die tonen hoe hun ziel en hun gedrag te lijden heeft onder de invloed van de sheol. Maar staan we even stil bij enkele teksten van het oude testament die ons de gelaagdheid van de sheol tonen. Het verblijf in de onderaardse wereld verwijst naar een vorig stadium in de menselijke evolutie, ofwel van een ontaarding ten gevolge van een te lage moraal. In de twee gevallen ontbreekt het de mens in de sheol aan goddelijke energie of ‘geest’ en is het ‘vlees’ beslissend.

In overeenstemming met *Genesis 6:3* zegt *psalm 104 (103): 29v.*: “Als U (Jahweh) uw gelaat verbergt, vergaan zij (uw schepselen) van schrik: ontnemt U hun de adem, dan snakken ze naar lucht (...).Maar geeft U uw adem, dan worden zij herschapen (...)”. Het is de typisch goddelijke geest die beslissend is in wat volgt.

Overeenkomst. –

Isaïas 28:15vv. - Uit angst voor het zich opdringende Assyrië sluiten de machthebbers een verbond met de hel: “Wij sloten een verbond met de dood (versta : de helle machten); met de sheol sloten wij een pact. De dreigende gesel zal aan ons voorbijgaan zonder ons te treffen (...)”.-

Indien de hel geen bron van energie was en dus de slaagkansen niet verhoogde, dan zouden de machthebbers niet besloten hebben er een overeenkomst mee af te sluiten. Vergelijken we dit met *Handelingen der apostelen 19:16*, waar een door een kwade geest bezetene zich op enkele Joodse exorcisten werpt, ze overmeestert en ze dermate toetakelt dat zij naakt en met kwetsuren overdekt ontsnappen”.

Wanneer Jezus aangehouden wordt, zegt hij tot de Joodse machthebbers: “Dit is uw uur en de macht der duisternis” (*Luc. 22:53*). Bedoeld is juridische macht, want die was er inderdaad. Wir nennen dies die obere Schicht der Unterweltreiche.

De onderste laag. –

Nemen we *psalm 88(87): 11v.*: Verricht Gij (Jahweh) voor doden wonderdaden? Staan de schimmen in de onderwereld op om u te loven? Gewaagt men van Uw liefde in de grafkuil? Van Uw waarheid in het oord van verderf (*opm.*: Abaddon)? Kent men in de duisternis uw wonderwerken? Weet men in het oord der verlorenheid iets van Uw gewetensvolheid?”. - Daar is geen goddelijke energie meer voorradig. Het bestaan is er somber en onmachtig.

Ziedaar een ‘psychologische’ weergave van het doodse leven in de onderwereld! De poorten der hel, blijkbaar, doordringen niet enkel de politieke systemen: zij doordringen het zieleleven van mensen die blijkbaar in Gods vriendschap en medewerking leven, zoals bij de psalmist die deze psalm dichtte. Niet om aan poëzie te doen maar om een door de helle machten verzuurd innerlijk leven te typeren.

Cynische rijkdom.-

Ps. 49 (48):11 vv.- Het betreft een mens, toegewijd aan de cynische mammon. “De mens in zijn weelde beseft het niet (...). Dergelijke mensen leven zelfzeker en sterven in volle tevredenheid met hun lot (...). In feite zijn zij een kudde die men in de onderwereld te grazen zet: de dood zet ze te grazen. Terwijl de mensen met geweten het op hen halen. De onderwereld, ziedaar de residentie der zelfzekereren. Gewetensvollen zullen over dergelijken heersen”. - Deze laatste zin spreekt duidelijk de onmacht van de hel uit”. Doch kijk: “s Morgens is hun ‘beeld’ (*opm.*: beeldindruk, imago) er niet meer. De Sheol: ziedaar hun ‘verblijf’”. Maar Gij, H. Drie-eenheid, koopt onze ziel vrij uit de grijparmen van de onderwereld en neemt ons tot U, H. Drie-eenheid”. Het beeld dat sommigen ‘zien’, is niet dat van macht. Het is de onderste laag, radicaal uitgeput. En wat meer is: uitputtend.

Hernemen we Psalm 88. –

De mislukking op aarde is een teken van de opkomst in deze wereld van het sombere leven van de hel. De schrijver is geconfronteerd met ziekte en klaagt: “Mijn leven bevindt zich op de rand van de hel. Als reeds ervaren als iemand die begraven is, ben ik er geweest, (...), gelijkend op de gestorvenen die in de graven liggen, op hen aan wie gij, God, niet meer denkt. (...). Gij hebt mij in het diepste van het graf geplaatst, in de duisternis, in de afgronden (...)”. De gewijde schrijver gebruikt poëtische taal om een werkelijke sacrale ervaring weer te geven: ziek zijn is de hel als uit de diepten op aarde oprijzend en zich ervaarbaar tonend. Ziedaar wat de schrijver aanvoelt. Met deze hel is geen overeenkomst te sluiten. Hij is uitgeput en ontdaan van goddelijke levenskracht. Steeds weer *Genesis 6:3*: God investeert - voorlopig of definitief - geen levenskracht meer in dergelijke mensen: “Dat mijn geest (*opm.*: Gods eigen, bovennatuurlijke levenskracht) niet eindeloos verantwoordelijk zij voor de mens (*opm.*: collectief genomen) aangezien hij ‘vlees’ (*opm.*: kosmisch leven zonder Gods ‘geest’) is.

Denken we niet dat zulke teksten slechts poëzie zijn. Het mag dan wel poëtisch verwoord zijn, maar de ervaring is typisch sacraal, religieus. En zulks in overeenstemming met de graad van helderziendheid. De schrijver ziet de aarde doordrongen van de hel. *Psalm 86 (85):7* zegt:

“Op de dag van de angst (versta: de ervaring op aarde van de onderwereld) roep ik tot U. (...). Onder godheden is er geen zoals U, Jahwe. Niets gelijkt op wat Gij verricht. Verheven zijt Gij en wonderen verricht Gij, Gij alleen. (...). Ik ben U dankbaar (...) want Gij hebt mijn ziel gered uit het onderste van de hel”. M.a.w.: Men denke vooral niet dat de gewijde schrijvers “poëzie verkopen” wanneer zij in beeldige taal de macht en vooral de onmacht der hel beschrijven.

In *Marc. 2:3vv.* wordt Jezus geconfronteerd met een lamme: Jezus ziet het geloof en zegt tot de lamme: “Mijn kind, uw zonden worden vergeven”. Om te reageren op het ongeloof inzake vergeving der zonden zegt Jezus: “Opdat gij zoudt weten dat de Mensenzoon (Jezus) zonden kan vergeven op aarde, ik beveel het u - zegt hij tot de lamme -: Neem uw berrie en ga naar huis”.

De gewetenloosheid - hier verondersteld als oorzaak van de lamheid - is de intrede reeds op deze aarde in de onderwereld die juist daardoor zich op onze aarde toont o.m. in de gevolgen van de afwezigheid van Gods wezenseigen levenskracht. Deze laatste alleen beschermt uiteindelijk tegen de uitdagingen die de schepping, voor zover aan vlees en onderwereld

prijsgegeven, bevat (zoals ziekte, natuurrampen e.d.m.).

19. De hoogmoed, belicht vanuit de wijsheid.

Nemen we de hoogmoed van de groten der aarde, zoals het beschreven is in *Daniël 4:1/34* (de waanzin van Nabuchodonosor) en *5:1/30* (het festijn feest van Balthazar). - *Ezechiël 25:1/32:32* (profetie tegen de volkeren) geeft ons de sleutel:

1. Er is vooreerst de aardse rijkdom (economische rijkdom, politieke macht) maar op basis van 'vlees' (waarbij God vergeten wordt en immorele middelen niet geschuwd worden);

2. Uiteindelijk investeert God niet langer zijn levenskracht en zullen de zondaars "af dalen naar de onderwereld, waar zij die voor u zijn afgedaald, eeuwig verblijven. (*Ezechiël 26:20*). Men ziet het: het is een regelrechte toepassing van *Genesis 6:3*. Het is noodzakelijk om deze Bijbelse teksten te lezen als een beschrijving van de onderaardse rijken zoals ze zich voordoen aan onze wereld. Wat Daniël beschrijft is de politieke macht van Nabuchodonosor, wanneer God zijn geest terugtrekt, vergezeld van een keuze tot bekering, en de val van Balthazar als politiek leider wanneer God zijn geest eenvoudigweg terugtrekt. Ziedaar twee types van 'oordeel van God'.

***Nabuchodonosor.* –**

Daniël, onthuller van geheimen, wordt geroepen om een droom van de koning uit te leggen over een boom die groot en vruchtbaar wordt. Maar 'een wachter' (opm. een engel die voortdurend de wacht houdt), en die nedergedaald is vanuit de hemel, roept

"Hak de boom om en kap zijn takken (...) Maar laat zijn wortelstronk in de aarde zitten. In boeien van ijzer en brons geklonken moet hij in het groen op het veld verblijven, (...). Zijn mensenhart wordt veranderd in dat van een dier. Zo zullen er zeven tijden over hem heengaan". (...). Daniël legt de betekenis van de droom uit aan de koning. "De boom is de koning zelf, de boodschap van de wachter voorspelt dat de koning uit de gemeenschap der mensen zal verstoten worden en een tijd zal leven als een dier tussen anderen zal verjaagd worden. Zo zullen er zeven tijden over u heengaan, totdat u erkent dat de Allerhoogste beschikt over het menselijk koningschap, en het kan geven aan wie Hij wil. (*4:22*). Maar het feit dat men bevel gaf om de wortelstronk van de boom te laten zitten betekent dat u het koningschap terugkrijgt, zodra u de macht van de hemel erkent. Wilt u daarom, koning, mijn raad opvolgen: Vereffen uw zonden door aalmoezen en uw misdaden door barmhartigheid voor de armen. Dan zal uw geluk duurzaam zijn."

Men merkt de Bijbelse ethiek als basis van de levenskracht die beslist over het lukken op aarde. (...). Een jaar later liep hij eens op het koninklijk paleis in Babel te wandelen en riep toen uit: 'Is dit niet het grootse Babel, dat ik door de macht van mijn rijkdom en tot glorie van mijn heerlijkheid gebouwd heb (...). Nauwelijks had de koning die woorden gesproken, of een stem uit de hemel weerklonk: "Koning Nabuchodonosor, hierbij wordt u meegedeeld dat het koningschap u ontnomen is. (...). Dat vonnis werd onmiddellijk aan Nabuchodonosor voltrokken (...). Maar toen de tijd verstreken was, sloeg ik, Nabuchodonosor, mijn ogen op naar de hemel en ik kreeg mijn verstand terug. Ik prees de Allerhoogste en eerde Hem die leeft in eeuwigheid. (...). Ik kreeg mijn verstand terug en tegelijkertijd met de glorie van mijn koningschap, mijn pracht en heerlijkheid."

Tot zover deze wijsheidstekst. De wijsheid bestaat in de beschrijving van de op- en neergang van de macht: "Indien men zich immoreel gedraagt, kan men zich, zelfs op het toppunt van zijn politieke macht, aan een val verwachten die God dan heeft voorzien. Onder verstaan: "Omdat de goddelijke levenskracht er niet meer is". Het dynamistisch aspect is in dit verhaal niet expliciet vermeld, maar toch overduidelijk aanwezig.

Balthazar. –

we vinden hierin eenzelfde structuur: tijdens het festijn "met zijn rijksgroten, zijn vrouwen en bijvrouwen" liet hij het gouden en zilveren vaatwerk uit de tempel van Jeruzalem halen. Bij het drinken van de wijn vereerden ze de goden van goud en zilver, van brons, ijzer, hout en steen. Plots een hand die op de muur van het paleis begon te schrijven. De bezweerders, Chaldeeën (*opm.* magiërs) en duiveluitdrijvers konden er geen verklaring voor vinden. Het gelukte Daniël wel: in tegenstelling tot Nabuchodonosor heeft Baltahsar zich tegen Jahweh gekeerd en vaatwerk van de tempel ontheilgd.

Daarom heeft de heer van de hemel deze hand gezonden, die heel alleen deze woorden schreef: "Mene, tekem, parsin". Mene: God heeft uw regeringsjaren gewogen, geteld en er een eind aan gemaakt; tekem, u bent op de weegschaal gewogen en te licht bevonden; parsin, uw koninkrijk is verdeeld en aan de Meden en Perzen gegeven.

Deze wijsheidstekst heeft de structuur van een ballade: in het midden van het festijn slaat het noodlot toe: diezelfde nacht werd Balthasar, de koning van de Chaldeeën, gedood. Zijn rijk viel in de handen van Darius.

In beide gevallen is het de hoogmoed die fataal is en wel de hoogmoed tegenover God en zijn wet. In deze hoogmoed toont zich, voor wie er het (wijsheids) oog voor heeft, de houding van de oneraardse rijken in hun machtvolle laag.

20. Een dodenoproepster.

Het geloof in een voortbestaan na de dood is de bron van het zoeken naar contact met overledenen zodat *Leviticus 19:31, 20:6* en vooral *20:27* het verbieden: “De man of vrouw onder u die doden oproept of die aan waarzeggerij doet, wordt ter dood gebracht. (...). Cfr. *Isaïas 8:19, 19:3*. - Een dodenoproeper is iemand die de geest van de dode beheerst (door ze op te roepen b.v..)

1 Samuël 28:3vv.. –

Koning Saül (-1030/-1010) had de dodenoproepers en waarzeggers uit het land verdreven, maar zie: hij voerde oorlog tegen de Filistijnen: - “Toen Saül het legerkamp van de Filistijnen bekeek, overviel hem angst: zijn hart sidderde. Hij raadpleegde Jahweh. Maar Jahweh antwoordde niet: noch in dromen noch via oerim - toemmim (*opm.*: oerim/ toemmim is een mantische praktijk; een systeem van lot werpen vanuit de efod (kleed), cfr. *1 Sam. 14:41*) noch doorheen profeten. Daarop zei Saül tot zijn hovelingen: “Zoek mij een vrouw die doden oproept opdat ik ze bezoeken om raad in te winnen”. (*Opm.*: Saül had allerlei magische en mantische praktijken, in de geest van *Deut. 18:9/12*, verboden. Nu hij zelf “in uiterste nood” is, overschrijdt hij zijn eigen maatregel).

De hovelingen: “In En-Dor is zo’n dodenoproepster”. Saül verkleedde zich en begaf zich met twee mannen op weg. In de nacht kwamen zij bij de vrouw aan”. “Ik smeed u : voorspel mij mijn toekomstig lot dankzij de schim van een overledene. Roep voor mij degene die ik u noemen zal, op”. Maar de vrouw: “Maar gij weet toch zelf wat Saül gedaan heeft,-- hoe hij het land van dodenoproependen en waarzeggenden gezuiverd heeft. Waartoe tracht gij mijn leven in een hinderlaag te lokken om mij te doen sterven?”. Saül legde daarop deze eed af bij Jahweh: “Zo waar Jahweh een levende is, zo waar zult gij om deze daad geen straf oplopen”. De vrouw “Wie moet ik voor u oproepen?”. Saül: “Roep voor mij Samuël op”.

Opm.: De profeet Samuël was gestorven en heel Israël had over hem geweeklaagd. Hij werd begraven in Rama, zijn stad. (*1 Sam. 25:1*). “Daarop zag de vrouw inderdaad Samuël, stootte een schreeuw uit, zei tot Saül: “Om welke reden hebt gij mij bedrogen? Gij zijt Saül!”. De vorst: “Heb toch geen schrik! Wat ziet gij? Zij: “Ik zie een ‘elohim’. (Elohim betekent hier een

bovenmenselijk, 'goddelijk' wezen - *Gen. 3:5; Ps. 8:6*) uit de aarde (*Numeri 16:33*, sjeol of onderwereld) opstijgen". Saül: "Wat is het uitzicht?". De vrouw: "Een oude man. Hij komt op, gekleed in een mantel". (*Opm.:* als teken van een profeet). "Saül wist meteen met zekerheid dat het Samuël was. Het gelaat ter aarde neergebogen wierp Saül zich op de grond".

Samuël zei tot Saül: "Waarom mijn rust verstoren door mij op te roepen?". (*Opm.* Blijkbaar houden de doden er niet van om steeds betrokken te worden bij het oplossen van aardse problemen en willen zij met rust gelaten te worden.) "Saül: "Grote angst is in mij : de Filistijnen voeren oorlog tegen mij en God heeft zich van mij afgewend. Hij antwoordt niet meer: noch doorheen profeten noch in een droom. Dat is de reden waarom ik u heb opgeroepen: zeg mij toch wat mij te doen staat!". Samuël: "Waarom mij raadplegen als God zich van u heeft afgewend en uw tegenstander geworden is? Jahweh heeft met u gehandeld zoals hij dat door mijn bemiddeling gezegd heeft: Hij heeft u het koningschap uit de hand gerukt en het aan uw naastbestaande, David, geschonken. Omdat gij niet gehoorzaamd hebt aan Jahweh en gij zijn "gloeiende gramschap" tegen Amalek niet hebt ingevolg. Dat is de reden waarom Jahweh u nu zo behandelt.

Er is echter meer: met u zal Jahweh tegelijk uw volk Israël in de handen der Filistijnen overleveren. Morgen - gij en uw zonen - zult gij bij mij - in de sjeol (*opm.:* de onderaardse rijken, vgl. *Num. 16:33*) - zijn. Het legerkamp ook zal Jahweh in de handen der Filistijnen overleveren".

Saül schrok zo van de woorden van Samuël dat hij languit tegen de grond sloeg. Hij was ook aan het einde van zijn krachten, want de hele dag en de hele nacht had hij niets gegeten. De vrouw kwam naar Saül toe en zag dat hij volkomen overstuur was. Ze zei tegen hem: 'Kom, uw dienaar heeft naar u geluisterd; ik heb mijn leven op het spel gezet en gedaan wat u mij zei. Luister nu zelf ook naar uw dienaar. Laat mij u wat eten voorzetten. Eet dat op; dan bent u weer in staat uw weg te vervolgen.'" Saül weigerde aanvankelijk. Pas toen de hovelingen en ook de vrouw bij hem aandrongen, at hij wat en vertrok nog diezelfde nacht.

- **Opm.:** De dodenoproepster behoort tot een bijzonder begaafd type, zij is zelfs in staat een overleden profeet aan haar oproepingskracht te onderwerpen: zij is een 'elohim'. Een wezen met een grote geesteskracht.

- **Opm.:** Dat God aanroepen wordt bij politieke aangelegenheden was ten tijde van Samuël verre van ongewoon. Het was de tijd van het oude verbond, waarbij het joodse volk geleid werd te midden van vele andere volkeren. Tot

aan het nieuwe en universele verbond.

21. De Verrijzenis, voor en na Jezus.

Beginnen we met de theofanie (verschijning van God) in *Exodus 3:6*. - Mozes zag een brandend braambos die evenwel door het vuur niet verteerd werd. Hij hoorde een stem die zei: "Ik ben de God van uw vaders, de God van Abraham, de God van Isaak en de God van Jakob."

In een discussie met de Sadduceën (die geloofden in het eerste boek van Mozes (de eerste vijf boeken van de Bijbel) maar de verrijzenis ontkenden toont Jezus hen die contradictie (*Markus 12:23*): "Wat betreft de vraag of de doden opgewekt worden: hebt u niet in het boek van Mozes gelezen, in het verhaal over de doornstruik, hoe God tegen hem zei: "Ik ben de God van Abraham en de God van Isaak en de God van Jakob"? Dus is Hij geen God van doden maar van levenden. U zit op een dwaalspoor." Jezus veronderstelt dus duidelijk dat Abraham, Isaac en Jacob 'levend' zijn en dus 'verrezen'. Ook in het oude testament is de 'verrijzenis', een opstanding uit de doden, een feit. En de drie aartsvaders waren niet de enige levenden in de andere wereld: de sjeol (de onderaardse rijken) waren vol van 'levenden'.

Overleven, maar niet in de sjeol. -

Psalms 16 (15): 9 is duidelijk: Onze ziel juicht; onze diepere ziel jubelt het uit. En ons vlees (opm.: lichaam) zal veilig rusten, (...) want Gij kunt onze ziel toch niet aan de onderwereld prijsgeven. Wie met U bevriend is kunt Gij toch niet in de diepten van de onderwereld doen leven". "Wie met U bevriend is" verbergt een voorwaarde: "Indien ik met U bevriend ben", laat me dan niet ten onder gaan in deze vorm van 'dood zijn' die slechts een somber overleven inhoudt in de diepten van de sjeol.

De gewijde schrijver is 'bevriend' want hij zegt dat hij de Heer zonder ophouden voor ogen houdt. (*16 (15): 8*). Hij wenst net het omgekeerde van een verblijf in de sjeol.: "Gij zult ons het gedrag dat tot leven met U leidt, bijbrengen. (*16 (15): 11*). Wat betekent: "in uw vriendschap", een vriendschap die juist afwezig is in de sjeol. Daar is "overvloed van blijdschap" en zijn er "eeuwige vreugden". - Er waren in die tijd dus gelovigen die het koppel "sjeol/ leven in Gods aanschijn" voorop stelden.

De geest van Christus. -

Een leven in vriendschap met God is het resultaat van een typisch goddelijke geest. Dus, Jezus stelt: "Ik ben de verrijzenis. Wie in mij gelooft zal leven, ook al is hij gestorven" (*Joh. 11:25*). Jezus introduceert duidelijk een nieuwe vorm van verrijzenis want hij zegt: "Indien iemand dorst heeft,

dat hij tot mij kome en drinke, degene namelijk die in mij gelooft". Dit volgens het schriftwoord: "Uit zijn diepte zullen stromen levend water opborrelen". (*Exod. 17:1/7*). Hij had het over de Geest die diegenen die in hem geloofd hadden, moesten ontvangen.

Terloops: 'geest' was er nog niet aangezien Jezus nog niet verheerlijkt was' (*Joh. 7:37v.*)

Zijn verheerlijking begint in het bijzonder met zijn dood aan het kruis. En vanaf dat ogenblik verwerkelijkt zich de nieuwe verrijzenis zoals *Mattheüs 27:52* het zegt: "de graven gingen open en de lichamen van veel heiligen die ontslapen waren, werden tot leven gewekt. (...). Ze kwamen uit de graven en gingen ze naar de heilige stad (opm.: de hemel). Ook verschenen ze aan velen". - Het is de droom van *Psalm 16 (15)* maar in een versterkte graad omdat Christus verrezen was.

Zoals we het in *1 Kor. 15:44v.* lezen: "Een natuurlijk* lichaam wordt gezaaid, een geestelijk* lichaam verrijst". De verrijzenis van voor Christus was slechts 'psychisch', (gesteund op de onsterfelijke ziel); de verrijzenis die Christus ons bezorgt, is 'spiritueel', (gesteund op de geest van na zijn verrijzenis). Kernachtig uitgedrukt: het eerste is 'vlees', het tweede 'geest' (vgl. *Brief van Judas 19*: Dat zijn de mensen die scheuring veroorzaken, in de wereld opgaan en de Geest niet bezitten.). -

"Indien er een psychisch lichaam is, is er ook een geestelijk lichaam. Zo staat het geschreven: de eerste mens, Adam, is gemaakt met een levende ziel; de laatste Adam (*Christus; Rom 5:15vv.*) met een levende geest. Maar het is niet de geest die het eerst verschijnt, wel het psychische, pas dan de geest. De eerste mens, ontsproten uit de aarde, is van de aarde; de tweede komt van de hemel (*Daniël 7:13*: de Mensenzoon de uit de hemel komt)". Dit verduidelijkt *Joh. 5:29v.*: "er komt een uur waarop allen die in het graf liggen zijn stem zullen horen en eruit zullen komen; wie goed hebben gedaan zullen opstaan om te leven, wie kwaad hebben gedaan zullen opstaan om veroordeeld te worden". Vergelijk *Daniël 12:2*: "En velen van hen die slapen in het land van het stof zullen ontwaken, de enen voor een eeuwig leven, de anderen voor de vernedering van een eeuwige schande". -

Er zijn dus twee soorten van voorbestaan in de andere wereld: zij die het 'vlees' zijn toegewijd, en zij die vol zijn van 'geest'. De uitdrukking "het eeuwige leven" heeft dus een neutrale betekenis, "een leven dat eeuwig duurt", een melioratieve betekenis, "een eeuwig leven in de geest", en een pejoratieve betekenis: "een eeuwig voorbestaan in het vlees".

Ziedaar het voornaamste met betrekking tot de verrijzenisgedachte, gesitueerd in de leidende ideeën van de Bijbel. Dit alles toont ons de logische samenhang van het Bijbelse gedachtegoed. Vooral wanneer men de Bijbel vanuit het logische standpunt tracht te lezen, toont zich zijn samenhang en sterkte.

22. Het heilige, fijnstoffelijk gezien.

Beginnen we met een tekst van *Isaïas 65:1vv.* ... - God spreekt. - (...) “Hier ben Ik”, zeg Ik tegen een volk dat mijn naam niet aanroept. (...) Een volk dat Mij recht in mijn gezicht tergt. Zij offeren voortdurend in tuinen, branden wierook op tegels. Zij zitten in graven en overnachten op verborgen plaatsen (*opm.*: om andere wezens te contacteren). Zij eten vlees van varkens, en uit hun schotels eten ze saus van onrein vlees (*opm.*: zij negeren taboes). Zij zeggen: “Blijf waar U bent, raak mij niet aan, want ik zou u heiligen”. -

Isaïas beschrijft hier heidense rituelen, uitgevoerd door de Israëlieten. Vestigen we de aandacht op twee belangrijke termen:

1. ‘onrein’, het tegengestelde van ‘rein’, een eerder moeilijk koppel om nauwkeurig te definiëren omwille van het feit dat deze woorden niet eënduidig worden gebruikt en in hun betekenis b.v. al verschillen van plaats tot plaats.

2. “Raak mij niet aan, want ik zou u heiligen”. Dit is een wijze van spreken, eigen aan mensen die hebben deelgenomen aan rituelen waardoor ze iets ‘heiligs’ of ‘sacraals’ hebben ontvangen: een soort van subtiele materie en energie, die transitief is, b.v. door fysiek contact. Deze heiligheid is evenwel tweesnijdend; ze kan de deelnemers aan de ritus overladen of ‘heiligen’ met deze fijne stof of energie en heilzaam werken, de anderen - de buitenstaanders - kan ze evenwel schade toebrengen. En hiermee zitten we midden in het religieuze dynamisme.

***Ezechiël 22.23vv.* -**

Het woord van Jahweh richt zich tot de profeet. Jahweh doet zijn beklag over de heersers en ook en vooral de priesters die hun werk verwaarlozen: “De priesters hebben mijn wet (versta: de decaloog en diens oudtestamentische uitbreidingen) geschonden en mijn heiligdommen ontwijfd. Tussen het heilige en het profane maakten zij geen onderscheid en zij leerden niet het verschil tussen het onreine en het reine (...)”. Cfr. *Ezechiël 44:23*).

Opm.: Dit alles brengt ons bij *Leviticus 17:1vv.* (de wet van heiligheid). De

gewijde werkelijkheid, door zijn tweesnedige uitwerking, moet gerespecteerd blijven. God is wezenlijk 'heilig'. 'Heiligheid' is door zijn aard zelf of door de ritus, Goddelijk. Zo kunnen plaatsen (tempels, verschijningen), tijden (de sabbat), personen (priesters), of voorwerpen (kledingstukken) heilig of sacraal zijn door hun deelname (samenhang of metonymie) aan zo'n ritus. Van het ogenblik dat het om zulk een heilige ritus gaat, moet hij zuiver en ongeschonden worden uitgevoerd. Voor Gods aanschijn zijn het heilige en het zuivere onderworpen aan morele vereisten (het Bijbels moralisme), iets wat buitenbijbelse religies gewoonlijk slechts ten dele kennen.

Model. –

Ezechiël 4:15vv. - De priesters betreden het heiligdom van Jahweh en naderen het altaar. Om het heilige karakter van ritus en plaats te respecteren doen zij hun dienstkleren aan, o.m. linnen kleren, enz. "Wanneer zij naar buiten gaan (...), naar het volk toe, zullen zij de kledij waarin zij gewijde handelingen uitvoerden, afleggen en meteen andere kleren aandoen om het volk (opm.: dat niet hetzelfde niveau van heiligheid bezit) niet te heiligen doorheen hun kledij". Het volk als profaan, d.i. van lager geestespeil, is niet bestand tegen de ijlstoffelijke energie die priesters en hun kleren uitstralen". Men merkt het: het volk is 'profaan', d.w.z. zij bezitten niet de vereiste fijnstoffelijke materie en energie om met het 'heilige' in contact te komen zonder hierdoor zelf geheiligd te worden (wat hen op een fijnstoffelijke wijze kan schaden). –

Opm.: – *Ezechiël 44:25.* - "De priesters mogen zich niet verontreinigen door bij een dode te komen. In een aantal gevallen en in voorwaarden die ons, moderne en postmoderne mensen, zeer kunnen verbazen, mag dit echter wel. De achterliggende overtuiging hiervan is dat een lijk een ijlstoffelijke, voor de gewone mens onzichtbare materie en energie afgeeft die de priesters doordringt en deze 'heilig' maar hier in de negatieve zin. Hun levenskracht lijdt schade, bederft, en maakt hen ongeschikt voor de riten die Jahweh hun vraagt. –

Dit toont ons dat deze overtuigingen gesteund zijn op een dynamistische religie - opvatting: alles wordt gezien en doorleefd in samenhang met fijnstoffelijke energie en levenskracht. In een universum dat hiermee rekening houdt situeert zich datgene wat *Colossenzen 2:20* zegt: Van het ogenblik dat u de elementen van de wereld overwonnen hebt, (opm.: de zichtbare en onzichtbare wezens die de wereld beheersen), waarom dan nog buigen voor hun voorschriften alsof u nog in hun wereld leeft? "Niet aanraken, niet proeven, niet vastpakken!".

Met andere woorden: een Christen, indien hij het fijnstoffelijke niveau bereikt dat St.- Paulus hier bedoelt, overstijgt dit stadium. We zeggen wel degelijk: “indien hij het fijnstoffelijke niveau bereikt dat St.-Paulus hier bedoelt”, want zo eenvoudig is het niet. De ervaringen van vele christenen, zelfs erg overtuigde, bewijzen het: zij ondergaan fijnstoffelijke invloeden ten goede of ten kwade, of zij dat nu willen of niet.

De Heilige Geest als fijnstoffelijke materie en energie. –

Lucas 8:43vv. - De vrouw die al twaalf jaar aan bloedvloeingen leed, raakte de zoom van Christus' kleding aan. Onmiddellijk hielden haar vloeingen op. “Waarop Jezus: “Wie is diegene die mij heeft aangeraakt?”. Allen ontkenden. Petrus zei: “Meester, het is de menigte die zich opdringt en op u drukt”. Jezus: “Iemand heeft mij wel degelijk aangeraakt, want ik heb gevoeld dat een kracht (dunamis) uit mij is gevloeid”. Het is de nieuwe geest die zich eveneens als fijnstoffelijke materie en energie uitwerkt. Ook de doeken en het linnen die Petrus had aangeraakt, hadden genezende en exorciserende kracht (cfr. *Handelingen der apostelen 19:11v.*).

Ook de Bijbel is blijkbaar vertrouwd met het oplossen van levensproblemen allerhande, zij het dan op een fijnstoffelijke wijze.

23. Het fijnstoffelijke en het geestelijke lichaam.

Lezen we *1 Samuel 28:13v.* -

De dodenoproepster ziet een elohim, een machtvol wezen, uit de aarde opstijgen, t.t.z. vanuit de sjeol. De Grieken spraken van de ‘Hadès’. “Het is een ouderling die opstijgt, hij is gekleed in een profetenmantel”, zo zegt de dodenoproepster. De profeet Samuel heeft duidelijk een lichaam en dit is zelfs gekleed. Het feit dat hij uit de aarde opstijgt doorheen de ‘vaste’ stof, toont dat hij ook materieel is, maar anders dan de materie van ons biologisch lichaam. Noemen we dit type van lichaam bij zijn traditionele naam: “het subtiele lichaam”. Dit subtiele lichaam is materieel maar is niet onderworpen aan een aantal beperkingen zoals het fysieke of biologische lichaam zoals wij dat kennen. Wat meer is, dit fijnstoffelijke lichaam kan verschillende verschijningswijzen aannemen. In het hierboven beschreven geval is het gekleed als een profeet. - Besluiten we dat het oude testament een subtiel lichaam kent naast het biologische lichaam.

Luc 9:28vv. -

Jezus neemt Petrus, Johannes en Jacobus mee en beklimt een berg om er te bidden. “Terwijl Hij aan het bidden was, veranderde Hij van uiterlijk en werden zijn kleren stralend wit. Ineens waren er twee mannen met Hem in

gesprek. Het waren Mozes en Elias die in heerlijkheid verschenen en over zijn heengaan (opm.: zijn dood) spraken, de voleinding van zijn leven in Jeruzalem. Petrus en de anderen (...) zagen zijn heerlijkheid en de twee mannen die bij Hem stonden”. (9:32). -

2 Petrus 1:16v. zegt:

“Toen wij u de macht en de komst van onze Heer Jezus Christus verkondigden, beriepen wij ons niet op vernuftig bedachte mythen (opm.: zoals de bedenkers van heidense verhalen), maar wij spraken als ooggetuigen van zijn glorie”. - Dit toont ons dat het lichaam van Christus van gedaante kan veranderen (met zijn kleren) en dat dit verheerlijkte lichaam gewoonlijk verborgen is door het biologische lichaam. Ofschoon in gewone omstandigheden niet fysisch of biologisch merkbaar, toch is zo'n verheerlijkt lichaam even werkelijk. -

Letten we op het verschijnen van twee mannen: deze stijgen niet op uit de aarde maar zijn daar 'in heerlijkheid'. Wat verwijst naar *Psalm 16 (15): 10v.* (“het leven voor het aanschijn van Jahweh”) of *psalm 56 (55): 14.* Ze zijn er lichamelijk maar in een lichaam verschenen 'in heerlijkheid'. -

Besluit. -

Het nieuwe testament kent eveneens een biologisch lichaam en een fijnstoffelijk lichaam dat niet in de sjeol gesitueerd wordt maar elders, in heerlijkheid.

Het verheerlijkte fijnstoffelijke lichaam van Jezus. - *Johannes 20:19vv.* - “Op de avond van die eerste dag van de week waren de leerlingen bij elkaar. Hoewel de deur op slot was uit vrees voor de Joden, kwam Jezus. Ineens stond Hij in hun midden”. Hij toonde de wonden in zijn handen en zijn zijde.

Johannes 20:26.

- “Hoewel de deur op slot was, kwam Jezus in hun midden” en zei tot Thomas: “hier zijn mijn handen; kom nu maar met je vinger. En kom met je hand om de opening in mijn zijde te voelen”. - Er is dus vooreerst het subtiele lichaam van Jezus dat doorheen materiële voorwerpen (deur, muren) gaat; waarna Hij dit fijnstoffelijke lichaam materialiseert zodat het zicht- en tastbaar wordt, o.m. voor Thomas. Wanneer Jezus weer verdwijnt, wordt zijn lichaam opnieuw fijnstoffelijk.

Het fijnstoffelijke lichaam van Jezus. -

Gewoonlijk is dit verborgen. Maar soms toont het zich. *Lucas 8:43vv.* - Een vrouw die al twaalf jaar aan bloedvloeingen leed (...) kwam van achteren

naar Jezus toe en raakte de zoom van zijn kleet aan. Onmiddellijk hielden haar vloeiingen op”. Maar zij gaf er zich geen rekenschap van dat Jezus sensitief was. Jezus vraagt: “Wie heeft mij aangeraakt?”. Allen ontkenden. Petrus zei: “Meester, het is de menigte die zich opdringt en op u drukt”. Jezus: “Iemand heeft mij wel degelijk aangeraakt Want ik heb gevoeld dat een kracht (dunamis) uit mij is gevloeid”. (*Opm.*: gewoonlijk vertaalt men door ‘ik heb het gevoeld’ maar in het Grieks spreekt men van ‘ik heb het geweten’)

De vrouw werd gewaar dat zij ontdekt was; kwam bevend naderbij en wierp zich voor Jezus en vertelde (...) waarom zij hem had aangeraakt en hoe zij op de slag genezen was”. *Marcus 6:56* stelt het vast: “Waar Hij ook heen ging, naar dorpen of steden of hoeven, ze legden de zieken op de markt neer, en ze vroegen Hem om tenminste de zoom van zijn kleet te mogen aanraken. En wie Hem aanraakte, werd gered”.

Paulus, 1 Cor. 15:42vv., zegt van de nieuwe verrijzenis sedert de verrijzenis van Christus: “Een natuurlijk lichaam wordt gezaaid, maar een geestelijk lichaam verrijst”. Het is duidelijk het geestelijke lichaam van Christus, verborgen in zijn ‘natuurlijk’ (vleselijk) lichaam, dat reageert wanneer men hem gelovend aanraakt als bron van typisch goddelijke energie.

Dynamistisch aspect. –

1 Cor 11:27vv. legt de klemtoon op de energetische zijde. - Paulus ondervindt dat bij zijn toehoorders “er onder u zo velen ziek en zwak zijn”. Ook zijn een aantal reeds voortijdig gestorven. Men kan zich de vraag stellen hoe dat komt. Paulus zegt hierover: “Iedereen moet zichzelf onderzoeken alvorens van het brood te eten en uit de beker te drinken. Want wie op een onwaardige wijze eet en drinkt, eet en drinkt zijn eigen vonnis (...) en bezondigt zich aan het lichaam en het bloed van de Heer”.

De zieken, gehandicapten en doden zijn getroffen geworden in hun ‘geest’, die te veel, veel te veel naar het ‘vles’ neigde. Vandaar hun ‘zwakheid’ ten overstaan van de uitdagingen van het aardse leven, versta: vandaar hun kwetsbaarheid.

Paulus preciseert verder: “Indien wij onszelf onderzoeken voordat wij van het brood eten en uit de beker drinken, worden wij niet veroordeeld”. Deze ziekten en voortijdige sterfgevallen zijn het teken van een oordeel van God, een ingreep van God in de loopt der gebeurtenissen, juist veroorzaakt door de zwakheden en het onethische gedrag van deze mensen. *La Bible de*

Jeruzalem, in zijn voorwoord op het boek *Esther* verwoordt dit sluimerende godsoordeel zo: “God toont zijn kracht niet uitwendig, en toch leidt hij de gebeurtenissen”. De Geest (de typisch goddelijke energie) in de mens hangt af van de hoogte van diens eigen moraliteit. Worden hierbij welbepaalde grenzen overschreden, worden daden bijzonder immoreel, dan “is God niet meer verantwoordelijk voor deze geest want de mens in kwestie is dan nog slechts ‘vlees’, zoals verwoord in *Genesis 6:3*: “Dat mijn geest (*opm.*: levenskracht) niet eindeloos verantwoordelijk zij voor de mens aangezien hij ‘vlees’ (*opm.*: bezielde leven maar zonder Gods levenskracht) is”.

24. De rots van onbegrip.

***De weigering te geloven.* –**

In *Marcus 6:1vv.* begeeft Jezus zich met zijn volgelingen: “Is hij niet de timmerman (...)?”. Wat vele toehoorders ergerde, is “de wijsheid die hem gegeven is, en de wonderen die hij verricht”. Gevolg: Jezus kon daar geen enkel mirakel verrichten behalve enkele zieken de handen opleggen. Jezus verwonderde zich over hun ongeloof. (*6:5v.*) - Men ziet het mechanisme: men blijft bij ‘het vlees’ (de timmerman), men begrijpt niets van ‘de geest’ (wijsheid, mirakels). Niettegenstaande de rots van de goddelijke kracht die Jezus bezit, blijft hij krachteloos - uit diep respect voor de vrijheid van keuze van zijn schepselen.

***Het onware geloof.* –**

Johannes 2:23vv. - Bij het zien van de wonderbare tekenen die Jezus verrichte, geloofden velen in Hem (*opm.*: en in zijn levenskracht). “Maar Jezus van zijn kant had geen geloof in hen, omdat Hij ze allemaal kende niemand hoefde Hem over de mens iets te leren, Hij wist zelf wel wat men aan een mens had”. - Er is dus een vorm van onecht geloof: men gelooft b.v. om reden van een tastbaar voordeel (een genezing, een uitdrijving van een demon) (het vlees) zonder evenwel de werkelijke boodschap van Christus te begrijpen.

***Het einde der tijden.* –**

2 Tim3: 1vv. - Besef wel dat er in de laatste dagen moeilijke tijden zullen aanbreken. Want de mensen zullen zelfzuchtig zijn en belust op geld, arrogant en hoogmoedig, lasteraars, ongehoorzaam aan hun ouders, ondankbaar, goddeloos, liefdeloos, onverzoenlijk, kwaadsprekend, onbeheerst, wreed, vijanden van het goede, verraderlijk, roekeloos, verwaand, meer genotzuchtig dan godvruchtig; de schijn van vroomheid zullen zij ophouden, maar het wezen ervan verloochenen (...).

Weigering van de heilige leer. –

“Want er komt een tijd dat men de gezonde leer niet meer zal verdragen, maar integendeel, naar zijn eigen smaak leraren om zich heen zal verzamelen die de oren strelen. En ze zullen hun oren sluiten voor de waarheid, om te luisteren naar allerlei mythen”. (2 Tim. 4:3).

De rots der weigering. –

Vanuit de hades (de sjeol) richt de rijke man zich tot Abraham, die in het aanschijn van God leeft (de hemel), opdat God hem Lazarus, die eveneens in het aanschijn van God leeft, naar zijn vijf broers op aarde zou zenden “om hen te verwittigen” dat het dodenrijk hen zal kwellen zo zij zich niet godvruchtig gedragen. Maar Abraham zei: “Ze hebben Mozes en de Profeten; daar moeten ze naar luisteren.” Maar de rijke man antwoordde: “ (...) Als iemand van de doden naar hen toe komt, dan zullen zij zich bekeren”. Maar Abraham antwoordde: “Als ze niet naar Mozes en de Profeten luisteren, dan zullen ze zich ook niet laten overtuigen als iemand uit de doden opstaat”.

Deze rots van ongeloof neemt volgens de omstandigheden de vorm aan van vervolging, zoals 2 Tim 3:12 het zegt: “Allen die in Christus Jezus vroom willen leven, zullen vervolgd worden”. Deze weigering is dus niet zo onschuldig. Dit ongeloof heeft onder meer tot de kruisiging van Christus geleid, niettegenstaande zijn wijsheid en zijn wonderdaden.

Besluit. –

Er zijn andere Bijbelteksten die het bevestigen of het suggereren (zonder dit expliciet te zeggen), het is ontegensprekelijk zo dat het oude en het nieuwe testament spreken alsof de mensheid meer en meer naar een eindtijd, naar een eindoordeel van God - naar een bewogen tijd, gezien vanuit het standpunt van de natuur (kosmisch aspect) en vanuit de mens (cultureel aspect). Naar een nooit geziene ommekeer. Tezelfdertijd zal het lijken alsof het wereldse onbegrip zal toenemen en verharderen, en deze gebeurtenissen zal uitlokken.

Dit heeft de christenen steeds tot denken aangezet, maar op onze dagen lijkt dit thema zich sterker op te dringen. Dat onderdeel van de Bijbel en van de theologie dat zich met de eindtijd bezig houdt, wordt ‘eschatologie’ genoemd. Het was steeds een integrerend deel der traditie, maar op onze dagen stellen de christenen zich vragen bij de mogelijke actualiteit ervan.

Dit onbegrip neemt in het bijzonder de vorm aan van een Bijbelse hermeneutiek (interpretatieleer) die het actualiseert, niet vanuit de

vooropstellingen van de Bijbel maar vanuit de vooropstellingen van onze moderne en postmoderne wereld om de boodschap van de Bijbel begrijpelijk te maken. Deze modernisering van de Bijbel neemt de vorm aan van een weigering van de werkelijke kern van het geloof. Een kern die noch modern, noch postmodern is. Een weigering die zich bovendien op grote schaal verspreidt en zo de massieve geloofswegering doorzet. Is dit de grote geloofsafval in volle ontwikkeling?

25. De individualisering van de religie.

Jeremias 18:18 zegt ons dat er te midden van de gelovigen priester, profeten en wijzen zijn die als middelaars optreden om de wet en de geboden toe te lichten. En Jezus in *Mattheüs 23:34* noemt ze “profeten, wijzen, Schriftgeleerden”. Het zijn zij die getuigen van een religieuze ervaring en ze zijn een instrument in de hand van God om de andere gelovigen te helpen en te leiden. Ziedaar de religie op grond van tussenpersonen.

***Jeremias’ kritiek.* –**

In *Jeremias 31:29vv.*, stelt de profeet duidelijk een religie voor die berust op een direct contact met God, dus zonder middelaars in de traditionele zin. Hij zegt het duidelijk : “Ik, God, zal hun zonde vergeven. De ene hoeft niet meer tot de andere te zeggen :”Leert God kennen (opm.: intiem omgaan met)”. Allen, groten en kleinen, zullen God kennen. Hij zal de wet in hun binnenste leggen”.-

Een tekst stelt de genealogische solidariteit vast (*Jer. 31: 27/34*): “In die dagen”, d.i. wanneer Gods heerlijkheid zich bijzonder sterk doorzet in ‘werken’ (‘wonderwerken’), zal men niet meer zeggen: “De vaders hebben groene - onrijpe - druiven gegeten en de tanden der kinderen smaken bitter”. Maar iedereen zal sterven om reden van zijn eigen begane fout. Ieder mens die “groene druiven” zal gegeten hebben, zijn/ haar eigen tanden zullen bitter smaken”.

Men ziet dat de profeet een spreuk aanhaalt: “groene druiven” staat voor ‘fout (zonde)’ en “bitter smaken” staat voor ‘dood’. Een soort erfschuld - waarvan de erfzonde een voorbeeld is - gaat over van ouders (en voorouders) op nakomelingen. Dat is de manistische of voorouderreligie, inzake erfschulden allerhande. Jahweh voert een nieuw verbond in, m.a.w.: het oordeel van God ondergaat een structuurverandering: “Zie de dagen komen - godsspraak van Jahweh - waarin Ik - Jahweh - een nieuw verbond zal sluiten (...). Ik zal mijn wet in het diepste van hun wezen situeren en Ik zal mijn wet op hun hart schrijven. (...). Dan zal ieder onder hen niet meer zijn naaste moeten onderwijs bijbrengen - ieder zijn ‘broer’ terwijl men zegt:

“Leer Jahweh kennen”. Want allen zullen mij kennen; van de kleinsten tot de grootsten (...) doordat Ik hun/ haar misdaad ga vergeven en niet meer aan hun/ haar zonde zal denken.

Opm.: - de term ‘kennen’ in de Bijbel betekent: “intiem contact met God hebben”.

Vatten we samen. –

De kern is de vergeving van de zonden. –

1. Op deze basis hernieuwt God het innerlijke contact met de mens. Dit brengt een wens van Mozes in vervulling (*Numeri 11:29*): “Mocht heel het volk van Jahweh profeet zijn doordat Hij zijn levenskracht op hen liet neerdalen”.- Dat betekent dat Mozes elk mens individueel het recht toekent ‘profeet’, Gods vertrouweling en geïnspireerde, te zijn, zodat ook elk mens de stem van God in zijn diepere ziel hoort (*Numeri 14:22; Johannes 8:47*).

2. God introduceert eveneens de individualisering: de tussenpersonen verliezen hun overwegende rol. Want God richt zich onmiddellijk tot de enkeling. De middelaars worden bij de meesten nog niet overbodig: zij trachten anderen tot intiem contact met God te brengen, indien zijzelf tenminste over direct Godscontact beschikken, en inzake homo religiosus kunnen voorgaan.

Ezechiël. - In *Ezechiël 18:1* zegt de profeet: “Hoe komt u erbij (...) dit spreekwoord te gebruiken: “De vaders hebben onrijpe druiven gegeten en de tanden van de kinderen zijn er stroef van?” Zowaar Ik leef (*opm.:* het typisch goddelijk leven) niemand zal dit spreekwoord nog ooit mogen gebruiken. (...). Alle mensenlevens zijn voor Mij gelijk; het leven van de vader en het leven van de zoon, beide zijn voor Mij evenveel waard. Alleen dus degene die zondigt zal sterven. - In *Ezechiël 36:26vv.* Jahweh zegt: “Ik zal u een nieuw hart geven en een nieuwe geest in u uitstorten (...). Mijn geest zal Ik in u uitstorten en Ik zal ervoor zorgen dat u mijn wetten nakomt en mijn voorschriften nauwkeurig onderhoudt. Ziedaar wat Jeremias voorspelde met de nadruk op de verinnerlijking (“een nieuw hart”) en de gave van “de nieuwe geest” (levenskracht) van God.

Joel. –

De algemeenheid van het directe contact met God is verwoord in *Joel 3:1* Daarna zal het gebeuren: Ik zal mijn geest uitgieten over alle mensen (versta: alle mensen zoals ze zijn); profeteren zullen uw zonen en uw dochters, (*opm.:* ze zullen zich gedragen als profeten), uw ouderen zullen dromen krijgen, uw jonge mannen zullen visioenen zien. Zelfs over de dienaren en de

dienaressen giet Ik mijn geest uit in die dagen. De *handelingen der apostelen 2:17vv.* herneemt deze pinkstertekst.

Deze religie van het intieme godscontact is uitstekend karakteristiek voor het christendom als “nieuw verbond”. De *brief aan de Hebreëën 8:6vv.* herhaalt duidelijk de tekst van *Jeremias 31:31vv.*. De brief voegt er onmiddellijk aan toe: “sprekend over het nieuwe verbond, maakt hij het eerste verbond verouderd. Dus, wat verouderd is en afgeleefd, zal verdwijnen”.

Het is klaar: door van zichzelf te zeggen dat hij “tot de wereld zegt wat hij gehoord heeft van de vader die hem gezonden heeft” (*Joh. 8:26; 8:28*) toont Christus ons het directe contact met God. En door te zeggen: “Allen zullen door God onderricht worden” (*Joh. 6:45*) zal Jezus zeker niet de mensen uitsluiten van het intieme contact met zijn Vader: Hij maakt integendeel de boodschap van Joel heel actueel.

De Jahwehreligie wordt individueler dan te voren (van “God onze vaders” wordt het “mijn God”) zij wordt meer innerlijk (“in de diepte van de ziel: “op het hart”) en God vergeeft de zonde, bron van de dood. Ziedaar drie nieuwe kentrekken van de Jahwehreligie in het verschiet. Onze tijd lijkt bij uitstek het klimaat te scheppen waarin deze religie is vereist.